

Taloussarvio 2024

Taloussuunnitelma 2025–2026

 Punkalaidun

Sisällysluettelo

1. Kunnanjohtajan katsaus	1
2. Yleisperustelut	2
3. Talousarvion laadinta ja sitovuus	8
4. Kunnan henkilöstö ja organisaatio	9
5. Kuntastrategia ja tavoitteet	14
6. Käyttötalousosa	15
6.1. Hallintotoimi	16
6.2. Sivistystoimi	26
6.3. Tekninen toimi	32
7. Tuloslaskelmaosa	37
8. Investointiosa	40
9. Rahoitusosa	42
10. Vesihuoltolaitoksen taseyksikkö	44

1. Kunnanjohtajan katsaus

Kuntatalouden kestävyyttä koetellaan jälleen. Korona-ajasta 2020–2021 selvittiin toiminnan supistusten ja valtion koronatukien turvin. Vuosi 2022 toi uudet kriisit: Ukrainan sodan, energiakriisin, valmiuden ja varautumisen haasteet ja erittäin paineistetulla aikataululla valmistellun hyvinvointialueuudistuksen. Vuosi 2023 oli hyvinvointialueiden toiminnan käynnistämisen aikaa ja kohti vuoden loppua näkymä Sotepe-tulevaisuuteen alkaa selkiytyä. Hyvinvointialueet tekevät nyt niitä mittavia taloudellisia säästötoimenpiteitä, joita kuntakentältä jo vuosia odotettiin.

Punkalaitumen kunnalla on taseessaan voimavarana 5,4 milj. euron ylijäämä (konsernitase 2022). Puskuri antaa mahdollisuuden olla hetken hötkyilemättä ja katsoa mitä tulevaisuus tuo tullessaan. Puskuri turvaa maltillisen tulevaisuussuunnitelman laatimisen, kunhan toimeen tartutaan heti, taloussuunnitelmakausihan on alijäämäinen. Rahoituksen uudistamistyö on maan hallituksen toimesta jo aloitettu. Toivottavasti uudistus tulee kattamaan koko rahoitusjärjestelmän, eikä pelkästään peruspalvelujen rahoitusta.

Sotepe-uudistuksen jälkeen kuntien tuloveroprosentit asettuvat vaihteluvälille 4,4–10,8. Punkalaitumen kunnanvaltuusto teki yksimielisesti päätöksen alentaa tuloveroprosenttia 9,00 prosenttiin (ennen 9,36) ja vakituisen asunnon kiinteistövero 0,53 prosenttiin (ennen 0,60). Päätöksen taloudellinen hintalappu oli 210.000 euroa vuotuisia verotuloja pienentävä. Toiminnallisesti ja kuntalaisten näkökulmasta verotuksen keventäminen oli ehdoton kunnan kehittymistä tukeva elinvoimapäätös. Vuonna 2024 yleisin tuloveroprosentti on 8,9 prosenttia ja keskimääräinen tuloveroprosentti 7,5 prosenttia. Vakituisen asunnon tuloveroprosentti on vuonna 2024 keskimäärin 0,51 prosenttia.

Vuosi 2024 on suunnittelu-aikaa kuntakentän tulevaisuuden suurimmalle muutokselle TE-palvelut 2024 -uudistukselle. Läntisen alueen kunnat, Sastamala, Ikaalinen, Parkano, Hämeenkyrö, Kihniö ja Punkalaidun päättivät elokuussa erkaantua Pirkanmaan yhteisestä valmistelusta omaksi työllisyysalueeksi. TE24 -uudistuksen rinnalla valmistellaan valtakunnallista kotoutumislain kokonaisuudistusta (KOTO24). KOTO24 -uudistuksen tavoitteena on vahvistaa maahan muuttaneiden työllisyyttä ja selkeyttää julkisten toimijoiden vastuita ja tehtäviä. Uudistukset ovat vahvasti liitoksissa toisiinsa, koska vastuu TE-palveluita käyttävän kotoutujan palveluista on kunnalla. Työllisyysalueista päättää valtioneuvosto helmikuussa 2024.

Jatkossakin kuntien taloutta ja tehtäväkenttää haastaa väestörakenteen muutokset. Erityisesti lasten ja nuorten ikäluokkien supistuminen ja palvelutarpeen laskennallinen pieneneminen on haaste. Laskennallinen palvelutarpeen muutos ei kuitenkaan kulje käsikädessä palvelujen supistumisen kanssa, mutta tilannetta on tietoisesti hallittava. Ikääntyvän, peruskorjausten tai jopa purkupäätösten tarpeessa olevan rakennuskannan ja kunnan perusinfraan liittyvän korjausvelan hoitaminen vie vuosia.

Valtionvarainministeriö päätti perjantaina 17.11.2023, verotuksen valmistuttua, muistaa kuntia vielä ns. loppupiiskalla, joka leikkaa kuntien valtionosuuksista vielä noin 80 euroa/asukas ja pysyväksi leikkauksesi jääneen noin 91 euroa/asukas vuodesta 2026 alkaen, tämä kustannus tuli pyytämättä ja yllättäen. Kuntakentän reagoinnista em. lisäleikkaus siirrettiin vuodelle 2027, joten saatiin aikaa toimia. Näkyvissä on hyvin laaja kuntien eriytyminen ja rahoituspohjan muutos. Punkalaitumen kunnan tulee seurata omaa polkuaan, joka on yksinkertaisesti ja kestävästi Punkalaitumen kuntastrategiassa kuvattu.

Punkalaitumella 21.11.2023

Tuija Ojala, kunnanjohtaja

2. Yleisperustelut

Kuntalaisten hyvinvointi

Kuntien toimintaympäristössä ja tehtäväkentässä on tapahtunut viime aikoina suuria muutoksia. Kuntien rooli hyvinvoinnin ja terveyden edistäjänä korostuu entisestään ja hyvinvointinäkökulma pitää huomioida entistä laajemmin kuntien päätöksenteossa ja tehtävissä.

Punkalaitumen kunta seuraa ja mittaa kuntalaisten hyvinvointia monipuolisen tietopohjan avulla ja raportoi vuosittain hyvinvoinnin muutoksista päätöksenteon tueksi. Hyvinvointikertomus tunnuslukuineen tullaan integroimaan osaksi kunnan talousarviota ja tilinpäätöstä. Hyvinvointikertomuksen tiedot pohjautuvat tunnettuihin laajasti väestöä koskettaviin seurantatietoihin, kuten kouluterveyskyselyn tuloksiin ja sairastavuusindeksiin.

Kunnilla on paras lähtökohta tunnistaa asukkaidensa tila ja vaikuttaa ihmisten hyvinvointiin pehmein keinoin. Hyvinvointialueen ja kunnan yhdyspintatyön onnistuminen on elintärkeää ja onnistuakseen edellyttää myös kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistyötä ja kohtaamista. Yhdyspinnat oppilashuoltoon, varhaiskasvatukseen, vanhusten elämään, työllisyyden hoitoon ja ehkäisevään päihdetyöhön on luotava ainakin osittain uudelleen ja pidettävä kunnossa.

Kunnan vaikuttajatoimielimet nuorisovaltuusto, vanhus- ja vammaisneuvosto sekä elinvoimaneuvosto ovat keskeisiä välittäjiä kuntalaisten tahdon ilmaisussa. Hyvinvointijaosto on työväline yhdyspintatyön koordinoinnissa ja suunnittelussa.

Edellytykset väestön hyvinvoinnille luodaan arkitoiminnassa koulussa, liikuntaharrastuksissa, kulttuuritapahtumissa, hyvällä ravitsemuksella ja asumisympäristön viihtyisyyden avulla. Prosessi-indikaattoreita on valittu 15 kpl ja tulosindikaattoreita 6 kpl.

Kuntajohdon indikaattorit ovat

- kuntalaisten elintapojen raportointi
- väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä kuvaavat mittarit
- hyvinvointi ja terveystavoitteiden toteutuminen
- hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen asiantuntijuus
- asiakasraadit ja foorumit

Liikunnan indikaattorit ovat

- lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuuden raportointi
- seurojen, yhdistysten ja kunnan yhteiskokous
- kohdennetut liikkumisryhmät lapsille ja nuorille
- vaikutusten ennakoarviointi (EVA)
- liikunnan edistämisen poikkihallinnollinen työryhmä

Peruskoulutuksen indikaattorit ovat

- kouluympäristön ja -yhteisön tarkastus
- oppilaiden poissaolot
- liikuntavälitunnit
- kouluruokailusuositusten noudattaminen

Kulttuurihyvinvoinnin indikaattorit ovat

- kulttuuriin osallistumisen kynnyksen madaltaminen

Tulosindikaattorit ovat

- valitut kouluterveyskyselyn tulokset
- koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, osuus vastaavan ikäisestä väestöstä
- toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat osuus vastaavan ikäisestä väestöstä
- työkyvyttömyyseläkettä saavat 25–64-vuotiaat, osuus vastaavan ikäisestä väestöstä
- kaatumiseen ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä henkilöillä verrattuna 10 000 vastaavan ikäiseen henkilöön

(<https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/>)

Kuntalaisten hyvinvoinnin tilaa seurataan erityisesti hyvinvointikertomuksessa.

Kunnan elinvoima

Kuntien nopea eriytymiskehitys näkyy väestökehityksessä, kuntien taloudessa, henkilöstön ja palveluiden saatavuudessa. Merkittävä tekijä kunnan elinvoimassa on elinkeinorakenne ja kunnassa toimivien yritysten määrä. Kunnan elinvoima koostuu monesta muustakin tekijästä kuten kunnan kyvystä vuorovaikutukseen ja uuden luomiseen.

Vahva kansalaisyhteiskunta on kunnan voimavara ja hallinnollisena pääomana voi pitää kykyä hahmottaa ja johtaa kunnan muuttuvia tarpeita oikea-aikaisesti. Sosiaalisena pääomana voidaan pitää hyvää paikallisyhteisöjen verkostoa ja vahvaa paikallisidentiteettiä.

Strategian laadinnan yhteydessä kunnan heikkouksina nähtiin heikko elinvoimaindikaattori, väestörakenne ja väkiluvun väheneminen sekä työpaikkojen vähäisyys. Mahdollisuuksina nähtiin arvojen muuttuminen, edulliset tontit ja digitalisaatio. Vahvuuksien kolmen kärkeen nousi turvallisuus, luonto ja vahva paikallisidentiteetti. Pahimmat uhkat ovat puolestaan keskittämiskehitys, alueiden eriarvoistuminen ja kuntatalouden heikkeneminen.

Vuonna 2023 kunnassa aloitti uutena vaikuttamistoimielimenä elinvoimaneuvosto, jonka kokoonpanosta, asettamisesta ja toimintaedellytyksistä päättää kunnanhallitus. Elinvoiman keskeisiä työkaluja on yritysneuvonta, kunnan näkyvyys ja työllisyyden hoito. Työvoimana elinvoiman vastuualueella ovat kunnanjohtaja, elinvoimakehittäjä ja työllisyyden osalta hyvinvointijohtaja ja palveluohjaaja. Vuoden 2025 alusta aloittanee toimintansa Läntisen Pirkanmaan työllisyysalue, mikäli valtioneuvosto näin päättää. Työllisyysalueen yhteisenä toimielimenä toimii Sastamalan kaupungin organisaatioon perustettava työllisyyslautakunta. Palvelujen järjestämisessä huomioidaan työllisyysalueen kuntien (Sastamala, Parkano, Ikaalinen, Hämeenkyrö, Punkalaidun, Kihniö) toiminta, työllisyysalueen väestörakenne, asiakkaiden palvelutarve ja muut palveluihin liittyvät olosuhteet. Työvoimapalvelut tuotettaisiin pääsääntöisesti lähipalveluina työllisyysalueen kunnan tai vastuualueen toimesta tarkoituksen mukaisessa laajuudessa.

Maaseutuhallinnon palveluita järjestetään yhteistoiminta-alueella Huittinen-Punkalaidun-Säkylä-Eura. Huittinen toimii palvelujen järjestäjänä. Punkalaitumella on oma palvelupiste.

Ympäristö

Hinku-verkosto on vuonna 2008 perustettu verkosto, joka kokoaa ilmastomuutosten hillintään sitoutuneet toimijat yhteen. Hinkulaisten tavoitteena on 80 % päästövähennys vuoteen 2030 mennessä vuoden 2007 tasosta.

Punkalaitumen kunta on liittynyt työ- ja elinkeinoministeriön, energiaviraston ja Kuntaliiton väliseen KETS-sopimukseen ja sitoutuu sopimuksen toimenpiteisiin ja tavoitteisiin. Punkalaitumen kunta on sitoutunut säästämään energiaa vähintään 7,5 % vuoteen 2025 mennessä vuoden 2019 tasosta.

Pirkanmaan kunnista Akaa, Pälkäne, Urjala, Punkalaidun, Sastamala ja Valkeakoski kuuluvat Etelä- ja Lounais- Pirkanmaan ilmastoekosysteemi hankkeeseen, jota on tarkoitus laajentaa Pirkanmaan reuna-alueiden yhteiseksi hankkeeksi. Hankkeen tavoitteena on yritysten tukeminen ilmastotoimenpiteissä ja innostaminen ilmastotyöhön. Hanke tukee erityisesti kuntien elinvoimatyötä.

Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyssodan vuoksi koko Euroopan energiajärjestelmiin kohdistuu valtavia muutospaineita. Riippuvuus Venäjän fossiilisista polttoaineista on lopetettava. Tarve löytää uusia keinoja säästää energiaa, monipuolistaa energiahuoltoa ja nopeuttaa uusiutuvan energian käyttöönottoa on suuri.

Pirkanmaan hyvinvointialue

Pirkanmaan hyvinvointialue aloitti toimintansa vuoden 2023 alusta lukien. Kuntalaisten hyvinvointiin liittyvät kiinteästi hyvinvointialueen tuottamat sosiaali- ja terveyspalvelut sekä pelastustoimen palvelut. Kunnan kiinteistömassaan kuuluvat edelleen sotekiinteistöt, jotka on vuokrattu määräaikaisella sopimuksella hyvinvointialueelle. Vuoden 2024 alusta lähtien Pirkanmaan hyvinvointialue siirtyy kuitenkin Punkalaitumen osalta liikkuvien palveluiden pilottikokeiluun, joka tarkoittaa Punkalaitumen terveysaseman mahdollista täydellistä tai osittaista palveluiden päättymistä 1.1.2024 alkaen. Kunta ei ole ollut mukana tai kuultavana uudistuksen valmistelussa ennen aluehallituksen päätöksentekoa.

Hyvinvointialue aloittaa sopimusneuvottelut vuokraamaan kiinteistöjä koskien vuoden 2024 alusta alkaen. Kunnan hyvinvointialueelle vuokratun kiinteistövarannon suhteen on syytä aloittaa valmistautuminen vuokrakauden päättymiseen ja todennäköisiin muutoksiin esimerkiksi niiden käyttötarkoituksissa. Sote-kiinteistöjen käyttömahdollisuudet vaihtoehtoisin tarkoituksiin vuokrakauden päätyttyä selvitetään samoin kuin kiinteistöjen omistusjärjestelyt siltä varalta, että Pirkanmaan hyvinvointialue ei tosiasiallisesti tarvitse ja käytä niitä palveluiden tuottamiseen.

Kunnan talouteen muutoksilla ennakoidaan olevan vaikutusta jo suunnitelmakaudella, mutta vaikutukset eivät ole ennen selvitystyötä konkretisoitavissa.

Pirkanmaan hyvinvointialueen lukuisat yhdyspinnat aiheuttavat merkittävän lisäkuorman myös Punkalaitumen viranhaltijoiden työhön, ja on riski, että osa rajapinnoista jää vaille huomiota. Samalla lisääntyy riski, että kaikki hyvinvointialueen palvelut eivät ole kuntalaisten käytettävissä.

Väestö

Tilastokeskuksen väestön ennakkotilaston mukaan vuoden 2023 lokakuussa asukkaita oli 2 645 henkeä. Vähennys oli edellisvuoteen verrattuna 40 henkeä. Tilastokeskus arvioi vuoden 2023 väkiluvuksi 2 612 henkeä ja vuoden 2025 väkiluvuksi 2 516 henkeä.

Väestöennuste 2021: Väestö 31.12. muuttujina Alue, Vuosi, Tiedot, Sukupuoli ja Ikä

	Väestö 31.12. (ennuste 2021)														
	Yhteensä					Miehet					Naiset				
	Yhteensä	0 - 14	15 - 64	65 - 74	75 -	Yhteensä	0 - 14	15 - 64	65 - 74	75 -	Yhteensä	0 - 14	15 - 64	65 - 74	75 -
Punkalaidun															
2023	2 612	313	1 307	472	520	1 348	165	700	245	238	1 264	148	607	227	282
2024	2 563	304	1 273	472	514	1 322	159	683	248	232	1 241	145	590	224	282
2025	2 516	289	1 254	453	520	1 297	153	670	236	238	1 219	136	584	217	282
2030	2 336	259	1 127	390	560	1 201	134	603	198	266	1 135	125	524	192	294
2035	2 213	242	1 055	353	563	1 135	127	558	183	267	1 078	115	497	170	296
2040	2 123	236	1 020	311	556	1 088	124	539	161	264	1 035	112	481	150	292

(Tilastokeskus: [Väestöennuste 2021: Väestö 31.12. muuttujina Alue, Vuosi, Sukupuoli, Ikä ja Tiedot. PxWeb \(stat.fi\)](#))

Tilastokeskuksen väestöennuste vuoteen 2040 on Punkalaitumen osalta laskeva. Vain yksi ikäluokka, eli yli 75-vuotiaat, on kasvussa, mutta alkaa sekin lievästi laskea tarkkailujakson loppupuolella. Kehitysnäkymä on huolestuttava, mutta valitettavasti hyvin tyypillinen Suomen kuntien kohdalla.

Työllisyys

Pirkanmaalla oli syyskuun 2023 lopussa 23 014 työtöntä työnhakijaa. Määrä on kasvanut viime vuoden syyskuusta 3 202 henkilöllä. Lomautettuja on 1 624 henkilöä ja kasvua vuositasona on 932 henkilöä

Pirkanmaan työttömyysaste oli 9,1 %.

Punkalaitumen työvoiman suuruus 30.9.2023 oli 1038 henkilöä ja työttömien osuus työvoimasta oli 6,8 % (5,0 %). Työttömänä syyskuussa 2023 oli yhteensä 71 henkeä (55). Työttömistä oli yli 50-vuotiaita 23 (27), alle 25-vuotiaita oli 6 (5) työtöntä ja pitkäaikaistyöttömiä oli 18 (12). Suluissa luvut 30.9.2022 Työttömyys vaikuttaa kunnan talouteen paitsi verotulojen laskuna, niin myös kustannusten nousuna. Esimerkiksi kunnan osarahoittama työmarkkinatuki kasvaa. Kunta korvaa 70 % yli 1000 päivää työttömänä olleiden työmarkkinatuesta.

Työllisyyden kuntakokeilu toteutetaan ajalla 1.1.2021-31.12.2024. Kokeilun tavoitteena on vahvistaa kuntien vastuuta työllisyyspalvelujen järjestäjänä ja saada tietoa siitä, parantaako kuntapohjainen palvelujen järjestäminen työllisyyden edistämisen vaikuttavuutta ja työllisyysastetta. Pirkanmaan kokeilualueeseen kuuluvat kaikki Pirkanmaan kunnat. Punkalaidun toteuttaa kokeilua yhdessä Sastamalan kanssa.

Valtioneuvosto päättää uusista työllisyysalueista helmikuun 2024 loppuun mennessä ja Punkalaidun kuulune tulevaisuudessa Pirkanmaan Läntiseen työllisyysalueeseen.

Riskienhallinta

Riskienhallinta on osa sisäistä valvontaa ja sen tavoitteena on saada kohtuullinen varmuus organisaation tavoitteiden saavuttamisesta sekä toiminnan jatkuvuudesta ja häiriöttömyydestä. Kuntalain mukaan kunnanvaltuusto päättää sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista ja kunnanhallituksen tulee huolehtia sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan järjestämisestä.

Kunnanvaltuusto on 8.6.2022 hyväksynyt sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet. Kunnanhallitus on 31.10.2022 hyväksynyt tarkennetut ohjeet. Talousarviossa kuvataan toiminnan kannalta avainriskit, niiden vaikutukset ja toimenpiteet riskin hallitsemiseksi. Seuranta ja raportointi toteutetaan osavuosikatsausten ja toimintakertomuksen yhteydessä. Johtavat viranhaltijat vastaavat sisäisen valvonnan järjestämisestä omalla toimialueellaan. Henkilöstöllä on velvollisuus ilmoittaa havaitsemistaan epäasianmukaisista tai riskialttiista menettelytavoista. Säännöllinen seuranta ja epäkohtien korjaaminen on osa johtoryhmän työtä.

Erikseen koko organisaation osalta arvioitavat konkreettiset riskit

RISKIEN ARVIOINTI		
Riski	Vaikutus ja toteutumisen todennäköisyys	Suunnitelma ja toimenpiteet riskin hallitsemiseksi
EVA-menetelmää ei käytetä, virheelliset päätökset	Toteutunut/ei toteutunut, arviointien määrä	Merkittävimmistä päätösesityksistä EVA-arviointi laaditun ohjeen mukaisesti
Osaamisen keskittyminen, yhden henkilön takana on paljon osaamista ja hiljaista tietoa	Henkilön vaihtuessa koko organisaation osaamistaso laskee, palvelut heikkenevät, kehittäminen pysähtyy	Huomioidaan toimenkuissa sijaisuudet/käyttöoikeudet ja huolehditaan aktiivisesta kouluttautumisesta, yhdessä tekemisessä
Muuttuvassa toimintaympäristössä, paineistettuna henkilöstön jaksaminen	Poissaolot lisääntyvät, palvelutaso laskee	Työhyvinvoinnin vuosikello, konkreettiset toimenpiteet yksilö/ vastuualue/kuntatasolla. Työssäjaksamisen tukeminen

3. Talousarvion laadinta ja sitovuus

Hallintosääntö on uudistettu vuoden 2023 alusta noudatettavaksi. Kunnanvaltuusto päättää kunnan toimielin- ja vastuualuejaon. Vastuualuejako toimii myös talousarvion käyttötalousosan sitovuustasorakenteena. Tilivelvöllisellä on erityinen vastuu ja velvoite toimia hyvän johtamis- ja hallintotavan ja eettisten lähtökohtien mukaisesti sekä puuttua toiminnassa ilmeneviin poikkeamiin. Punkalaitumen kunnassa tilivelvöllisiä ovat toimielinten jäsenet, kunnanjohtaja, vastuualuejohtajat ja tehtäväaluejohtajat.

Kunnanvaltuusto päättää tavoitteet, määrärahat ja tuloarviot sitovasti nettotasolla vastuualueittain, mikä ohjaa kunnan tehtävien hoitoa. Toimielimet tarkentavat käyttösuunnitelmat tehtäväaluetasolla ja tehtäväaluejohtaja päättää määrärahoista kustannuspaikoittain. Talousarvion hyväksymisen jälkeen kunnanhallituksella ja lautakunnilla on vielä mahdollisuus muokata käyttösuunnitelmiaan ja siirtää määrärahoja tehtäväalueiden ja kustannuspaikkojen kesken. Lopulliset käyttösuunnitelmat on jätettävä kunnanhallitukselle viimeistään 28.2.2024.

Vastuualueen ja tehtäväalueen johtajan on huolehdittava talousarvion määrärahojen ja tavoitteiden toteutumisen seurannasta ja raportoinnista riittävällä tarkkuudella sekä tarvittaessa ryhdyttävä toimenpiteisiin suunnitelmien toteuttamiseksi. Mikäli määrärahat eivät näytä riittävän tai tavoitteet eivät toteudu, vastuualuejohtajan on hyvissä ajoin tehtävä talousarvion muutosesitys. Esitys tehdään vastuualuetasolla.

Investointiosaan otetaan määrärahat aktivoitavien aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden sekä osakkeiden ja osuuksien hankintamenoihin. Mikäli investoinnin hankintamenon arvioidaan jakaantuvan kahdelle tai useammalle vuodelle, hyväksyy valtuusto investoinnin hankintamenoa koskevan kokonaiskustannusarvion. Investoinnin aktivointiraja on 10.000 euroa.

Kunnan talousarvion laadinta on ollut syksyllä 2023 poikkeuksellisen hankalaa etenkin loppuvaiheessa muun muassa valtionhallinnon muuttuvien siirtolaskelmien ja suunnittelutietojärjestelmien vaihtumisen vuoksi. Kuntien rahoitusjärjestelmän kokonaisuudistus on välttämätöntä jo lähivuosien aikana, jotta jonkinlainen ennakoitavuus tulevasta rahoituskehityksestä palautuisi.

4. Kunnan henkilöstö ja organisaatio

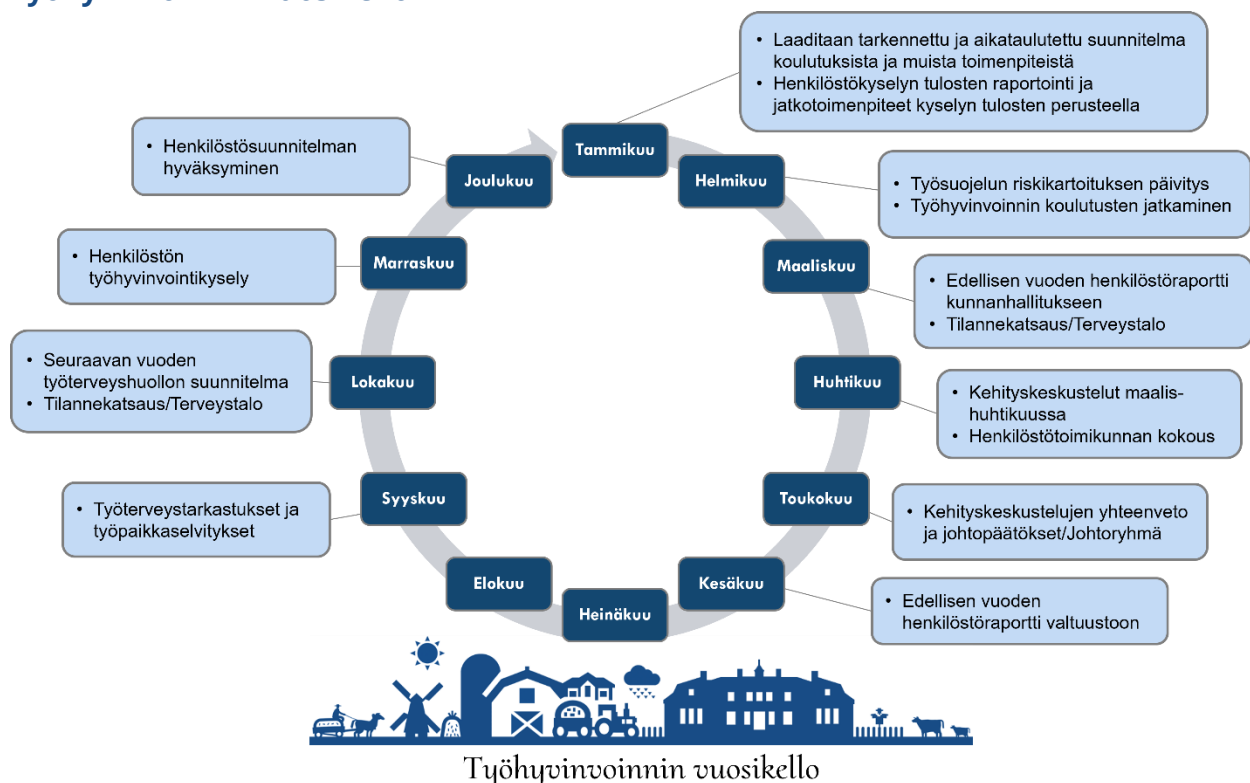
Osaava ja sitoutunut henkilöstö on kunnan tärkein menestystekijä tavoitteiden saavuttamisessa ja asiakastytyväisyyden tavoittelussa. Työntekijöiden ja luottamushenkilöiden saumaton yhteistyö on kunnan menestymisen ja työssä viihtymisen edellytys.

Kunnassa laaditaan vuosittain henkilöstösuunnitelma, jonka mukaisesti kunnassa tehdään määrätietoista työtä työn tuottavuuden kehittämiseksi ja työssä viihtyvyyden parantamiseksi. Kunnan taloustilanne on nykyisessä rakennemuutostilanteessa vaikeasti ennustettava, joten jatkossakin pitää tarkkaan harkita millainen henkilöstörakenne Punkalaitumella tarvitaan.

Säännöllisesti tehtävien työhyvinvointikartoitusten kautta saatavasta palautteesta saadaan eväitä työn kehittämiseen ja henkilöstön koulutustarpeisiin. Henkilöstön työhyvinvointia kehitetään kiinnittämällä huomiota erityisesti henkilöstön työkuormiin.

Talousarviossa on asetettu yhdeksi tavoitteeksi työnantajaimagon parantaminen. Kunnan toiminnan kannalta on tärkeää, että avoimeksi tulevat virat ja toimet saadaan täytettyä osaavalla ja kelpoisuusehdot täyttävillä henkilöillä.

Työhyvinvoinnin vuosikello

Punkalaitumen kunnan koko henkilöstön määrä vuoden 2022 päättyessä oli 92 henkilöä. Henkilöstöstä oli 79 vakinaista ja 13 määräaikaista. Virkasuhteisia oli 50 ja työsuhteisia 42.

TA 2024 -sarakeeseen on arvioitu talousarviovuoden aikana tarvittavan henkilöstön määrä.

	31.12.2022	TA 2023	TA 2024
Hallintotoimi	13	13	13
Sivistystoimi	65	65	65
Tekninen toimi	14	14	14
Yhteensä	92	92	92

KT, JAU ja JUKO pääsivät erillissopimukseen kunta-alan uusista työ- ja virkaehtosopimuksista 2022-2025. Sopimuskausi on 1.5.2022 - 30.4.2025- Kolmen vuoden sopimuskaudella työvoimakustannukset nousevat korkoa korolle laskien 8,79 prosenttia

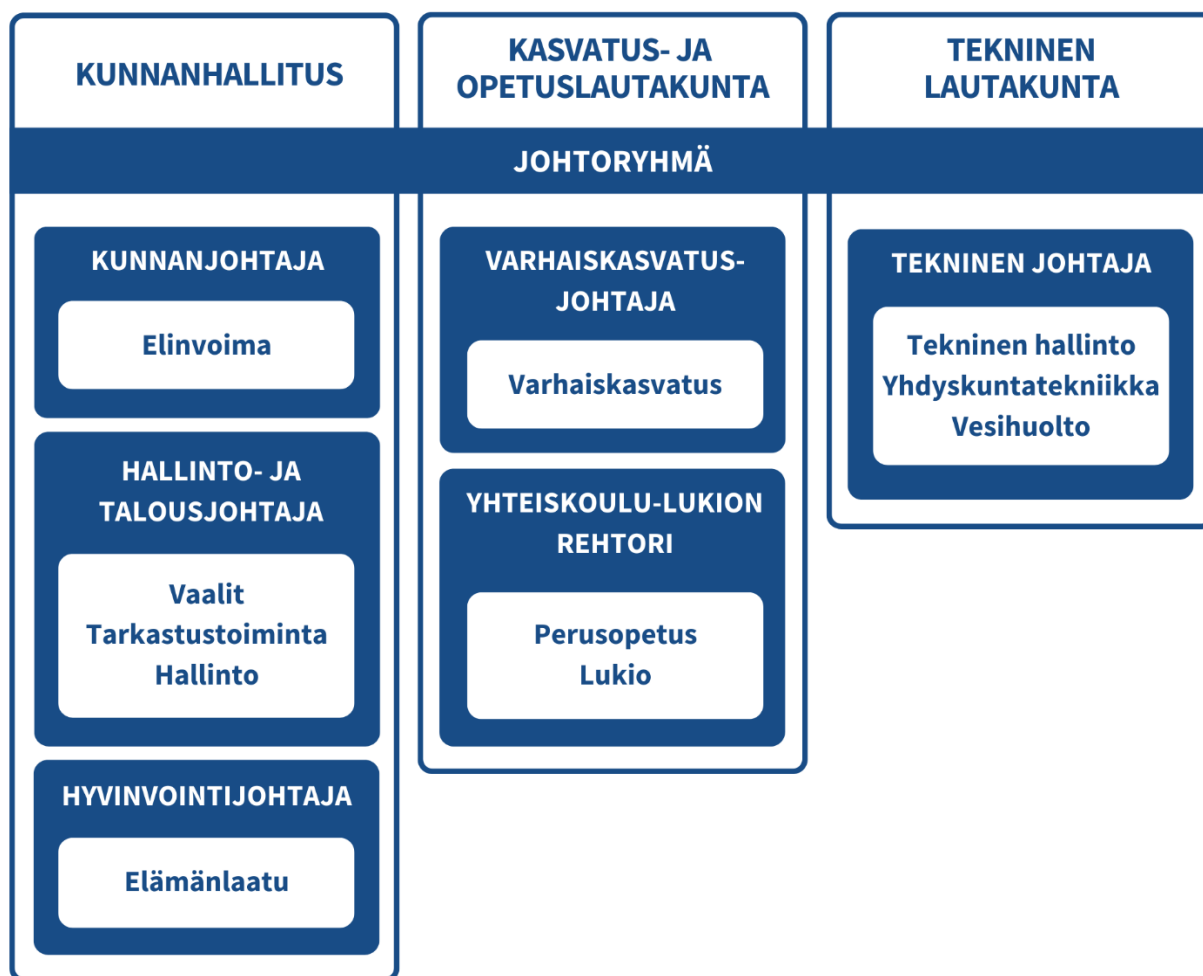
- vuonna 2022 keskimäärin 1,76 prosenttia
- vuonna 2023 keskimäärin 3,05 prosenttia
- vuonna 2024 keskimäärin 3,11 prosenttia.

Toimielimet

Kasvatus- ja hyvinvointilautakunta muutettiin kasvatus- ja opetuslautakunnaksi ja hyvinvoinnin osa-alue siirtyi kunnanhallituksen alaisuuteen. Hyvinvointijaoston tehtävänä on huolehtia kunnan ja uuden hyvinvointialueen välisestä yhdyspinnasta. Kunnanjohtajan koollekutsuma johtoryhmä kokoontuu viikoittain käsittelemään kunnan operatiivisen johtamisen kysymyksiä ja valmistelemaan toimielinten kokouksia.

Tehtäväalueet

Kunnanvaltuusto päättää kunnan toimielin- ja vastuualuejaon. Vastuualuejako toimii myös talousarvion käyttötalousosan sitovuustasorakenteena.

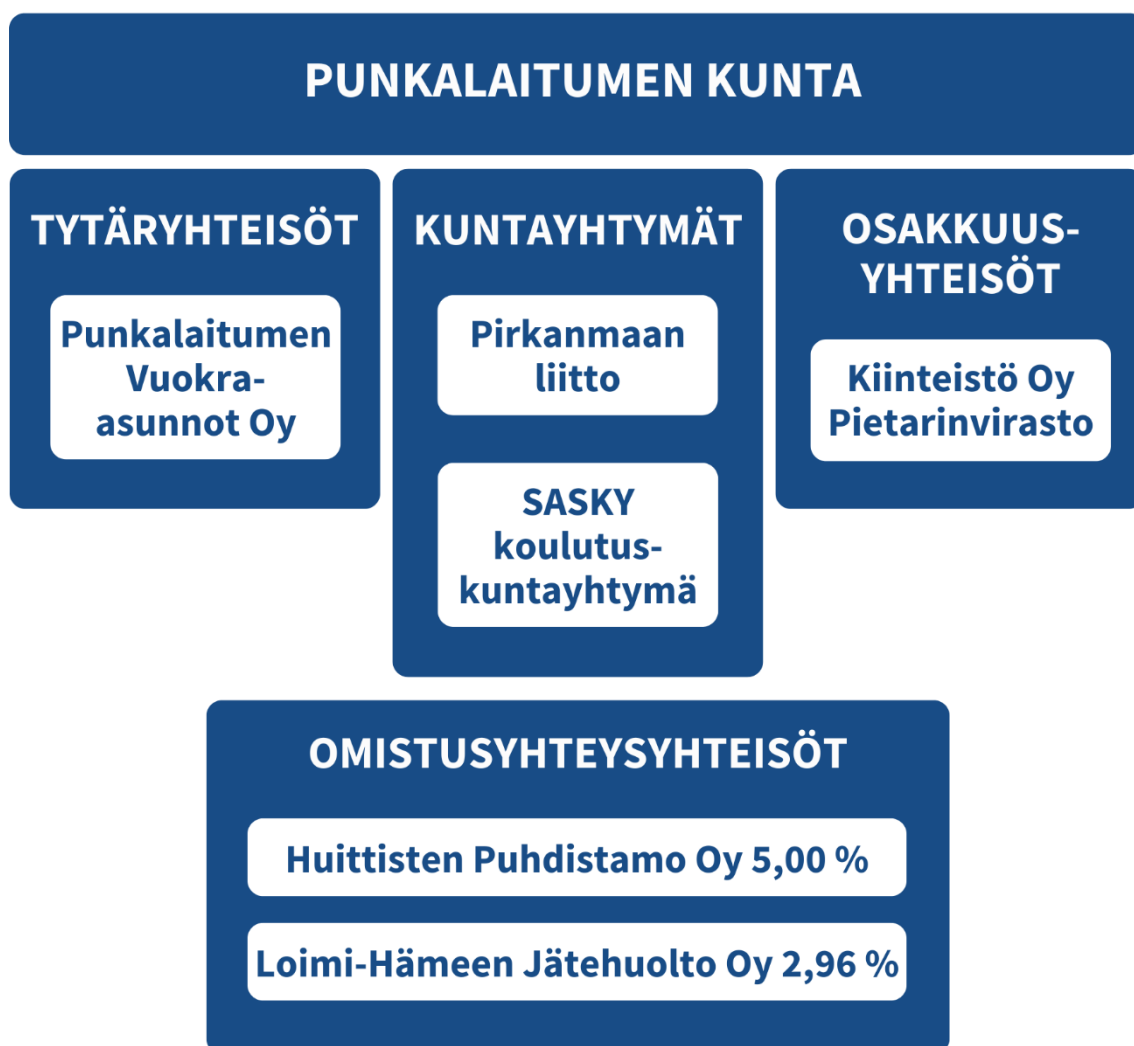
Kuntakonserni

Talousarviossa tulee kuvata kuntakonsernin toimintaa ja taloutta ja keskeisimpiä riskejä joko osana muita yleisperusteluja tai omana kohtanaan. Talousarviossa esitetään kuntakonsernille asetetut tavoitteet ja kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet.

Tytäryhteisöllä tarkoitetaan yhteisöä, jossa kunnalla on kirjanpitolaissa tarkoitettu määräysvalta. Kunnalla on määräysvalta yhteisössä, kun sillä on enemmän kuin 50 % yhteisön kaikkien osakkeiden tai osuuksien tuottamasta äänimäärästä.

Omistusyhteisyhteisö on kuntakonserniin kuulumaton yhteisö, jossa konsernilla on sellainen omistusosuus, joka luo konsernin ja yhteisön välille pysyvän yhteyden ja on tarkoitettu edistämään kunnan toimintaa. Yhteisöä pidetään omistusyhteisyhteisönä, jos kunnalla on merkittävä omistusosuus eli vähintään 20 % ja enintään 50 % osakkeiden tuottamasta äänimäärästä. Omistusyhteisyhteisö voi olla kysymyksessä myös silloin, kun omistusosuus on alle viidesosan, jos pysyvä yhteys syntyy esimerkiksi hallituksen jäsenyyden kautta.

Osakkuusyhteisö on omistusyhteisyhteisö, jossa kunnalla on huomattava vaikutusvalta. Tällaisena pidetään yhteisöä, jossa kunnalla on vähintään viidesosa ja enintään puolet osakkeiden tuottamasta äänimäärästä.

Konsernitavoitteet

Tytäryhteisö	Punkalaitumen Vuokra-asunnot Oy (100 %)	
Yleistavoitteet	Arviointitapa/mittarit/osallistaminen	Tavoitetaso
Palvelusopimuksen uudistaminen	Palvelujen toimivuus ja joustavuus	Kumpikin osapuoli saa uudelleen järjestelystä sekä toiminnallista että taloudellista hyötyä

5. Kuntastrategia ja tavoitteet

Kuntalain 37 §:n mukaisesti kunnassa on oltava kuntastrategia, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Kuntastrategian tulee perustua arvioon kunnan nykytilanteesta sekä tulevista toimintaympäristön muutoksista ja niiden vaikutuksista kunnan tehtävien toteuttamiseen. Kuntastrategiassa tulee määritellä myös sen toteutumisen arviointi ja seuranta.

Kuntastrategia tulee tarkistaa vähintään kerran valtuuston toimikaudessa. Valtuusto hyväksyi 8.6.2022 kuntastrategian vuosille 2022–2030. Kuntastrategian valmistelu aloitettiin syksyllä 2021. Strategia tehtiin kunnan omana työnä, osallistamalla kuntalaiset, järjestöt ja yrittäjät mahdollisimman laajasti jo strategian valmisteluvaiheessa. Strategiatyöryhmänä on toiminut kunnanhallitus ja valtuuston puheenjohtajisto. Strategian laadinnassa on hyödynnetty jo aikaisemmin toteutettujen asukas-, vapaa-ajan asukas- ja yrityskokemuskyselyiden tuloksia. Kuntalaisille järjestettiin kysely strategialuonnoksesta. Lisäksi strategiaa käsiteltiin yhdistysilloissa ja yritystapaamisissa. Lapsille ja nuorille järjestettiin kilpailuja, joissa pyydettiin tuomaan esille, mikä on "Parasta Punkalaitumessa".

Strategian nimeksi valikoitui *Punkalaitumen Polku* ja Punkalaidun profiloituu tunnettuna ja haluttuna kuntana, jossa on hyvä asua ja yrittää. Arvolupaukset ja painopisteet liittyvät kolmeen teemaan - Yritysmuoniteisyteen, Ympäristöön ja Yhteisöllisyyteen.

Yritysmuoniteisyys pitää sisällään kestävästä kuntataloudesta huolehtimisen, työvoiman saatavuuden alueen vetovoimaisuutta parantamalla, joustavien kuntapalveluiden tarjoamisen sekä avoimen kommunikoinnin takaamisen yrittäjien ja kunnan välillä. Kunta kysyy, kuuntelee ja keskustelee.

Ympäristöön liittyvä kestävä kehityksen huomioiminen kunnan toiminnassa, rakennetun ympäristön ja tiestön kunnossapito, osallisuuteen panostaminen ja huono-osaisuuden ennaltaehkäisy sekä monipuolisen luonnon ja maisemien arvostus sekä hyöty- ja virkistyskäyttö.

Yhteisöllisyyttä on luottamuksen vahvistaminen osallisuutta lisäämällä, elinvoiman kehittäminen, kiusaamisen ja syrjimyksen ehkäisy sekä yksityisyyden ja yhteistyön arvostaminen.

Talousarvio- ja suunnitelma perustuvat valtuuston hyväksymään strategiaan ja toteutumista seurataan normaalin vuosiraportoinnin yhteydessä ja mitataan arviointikertomuksessa ja valtuustokauden työskentelyn arvioinnin yhteydessä.

Alijäämäinen taloussuunnitelmakausi

Punkalaitumen kunta laatii tietoisesti alijäämäisen taloussuunnitelman. Tiedot valtionosuuksista ja verotuloista tuleville vuosille eivät ole riittävän luotettavia päätöksentekoon tasapainottamistoimenpiteistä. Tulevaisuuden suunnittelutyö kuitenkin aloitetaan heti. Suunnitelmakauden alijäämät ovat yhteensä 2,7 milj. euroa, taseessa on ylijäämää 5,4 milj. euroa ja vuoden 2023 tilinpäätöksestä odotetaan vielä vahvasti ylijäämäistä.

6. Käyttötalousosa

Kunnanvaltuusto hyväksyy määrärahat ja tuloarviot sitovasti nettotasolla vastuualuetasolla. Seuraavassa taulukossa on esitetty yhteenveto sitovasta toimintakatteesta:

TOIMINTAKATE	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Vaalit	-1 021	-5 200	-5 400	-14 700	0
Tarkastustoiminta	-6 093	-8 100	-8 300	-8 200	-8 200
Hallinto	-580 322	-506 750	-507 100	-502 200	-502 200
Elinvoima	-376 563	-431 900	-554 250	-555 200	-563 800
Elämänlaatu	-13 013 324	-756 050	-794 150	-775 300	-767 900
HALLINTOTOIMI	-13 977 323	-1 708 000	-1 869 200	-1 855 600	-1 842 100
Varhaiskasvatus	-1 076 427	-1 023 150	-1 061 100	-1 040 300	-1 000 100
Perusopetus	-3 464 476	-3 698 750	-3 861 500	-3 778 000	-3 763 600
Lukio-opetus	-731 597	-751 650	-788 750	-767 400	-757 600
SIVISTYSTOIMI	-5 272 500	-5 473 550	-5 711 350	-5 585 700	-5 521 300
Tekninen hallinto	76 654	-232 850	-211 050	-186 300	-137 600
Yhdyskuntatekniikka	-40 866	313 450	313 700	74 400	14 500
Vesihuolto	-165 913	-175 650	-212 550	-209 200	-204 700
TEKNINEN TOIMI	-130 123	-95 050	-109 900	-321 100	-327 800
KUNTA YHTEENSÄ	-19 379 940	-7 276 600	-7 690 450	-7 762 400	-7 691 200
Ulkoiset toimintatuotot	2 075 354	1 658 800	1 667 100	1 632 600	1 662 300
Sisäiset toimintatuotot	3 792 116	3 672 500	3 911 800	3 826 200	3 793 300
Toimintatuotot	5 867 470	5 331 300	5 578 900	5 458 800	5 455 600
Ulkoiset toimintakulut	-21 455 294	-8 935 400	-9 357 550	-9 395 000	-9 353 500
Sisäiset toimintakulut	-3 792 116	-3 672 500	-3 911 800	-3 826 200	-3 793 300
Toimintakulut	-25 247 410	-12 607 900	-13 269 350	-13 221 200	-13 146 800
Toimintakate	-19 379 940	-7 276 600	-7 690 450	-7 762 400	-7 691 200

Menot merkitty - ja tulot ilman etumerkkiä

Seuraavilla sivuilla esitetään talousarvion käyttötalousosa vastuualueittain talousarvioasetelman mukaisessa järjestyksessä. Esityksessä on vastuualueen vastuuhenkilö, tehtäväalueet ja palvelusuunnitelma. Lisäksi on kuvattu toiminnan painopisteet ja olennaiset muutokset sekä vastuualueen tavoitteet talousarviovuodelle ja suunnitelmavuosille. Myös riskit on arvioitu vastuualueittain.

Määrärahataulukossa on esitetty erikseen sisäiset ja ulkoiset tulot, menot ja toimintakate. Jos vastuu- tai tehtäväalueella on toimintaa kuvaavia tunnuslukuja, ne on esitetty lukujen jälkeen.

6.1. Hallintotoimi

Vastuualue	Vaalit
Vastuuhenkilö	Hallinto- ja talousjohtaja
Tehtäväalueet	Vaalit
Palvelusuunnitelma	
Vastuualue sisältää vaalilain mukaiset kunta-, alue-, eduskunta-, presidentin- ja europarlamenttivaalit.	
Toiminnan painopisteet ja olennaiset muutokset	
Talousarviovuonna järjestetään presidentinvaalit, ensimmäinen varsinainen vaalipäivä on 28.1.2024 ja, mikäli toinen kierros järjestetään, 12.2.2024. Vuonna 2024 toimitetaan myös Euroopan parlamentin vaali, jonka varsinainen vaalipäivä on 9.6.2024. Vuonna 2025 toimitetaan kunta- ja aluevaalit, jotka järjestetään samanaikaisesti.	

Vaalit	TP 2022	TA 2023	TA 2024	Muutos-%	TS 2025	TS 2026
Ulkoiset tulot	6 202	3 000	9 000	200,0	9 000	0
Ulkoiset menot	-7 223	-8 200	-14 400	75,6	-23 700	0
Toimintakate	-1 021	-5 200	-5 400	3,8	-14 700	0
Sisäiset tulot	0	0	0	0,0	0	0
Sisäiset menot	0	0	0	0,0	0	0
Toimintakate	0	0	0	0,0	0	0
Tulot yhteensä	6 202	3 000	9 000	200,0	9 000	0
Menot yhteensä	-7 223	-8 200	-14 400	75,6	-23 700	0
Toimintakate	-1 021	-5 200	-5 400	3,8	-14 700	0

Vastuualue	Tarkastustoiminta
Vastuuhenkilö	Hallinto- ja talousjohtaja
Tehtäväalueet	Tilintarkastus
Palvelusuunnitelma	
Valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan toimikaudekseen talouden ja hallinnon tarkastusta varten. Lautakunta arvioi valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista, valvoo lakisääteisen tilintarkastuksen toteutumista sekä valmistelee valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat.	
Toiminnan painopisteet ja olennaiset muutokset	
Tarkastuslautakunta toimii yhteistyössä ammattitilintarkastajan kanssa. Ulkoisesta tilintarkastuksesta on tehty sopimus BDO Audiator Oy:n kanssa. Sopimus on tehty vuosille 2022 – 2025.	
Jatkossa kunnille maksetaan valtionosuuksiin hyte-kertoimeen perustuvaa lisäosaa. Yhtenä kertoimeen vaikuttavana indikaattorina on prosessi-indikaattori "Kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen".	

Tarkastustoiminta	TP 2022	TA 2023	TA 2024	Muutos-%	TS 2025	TS 2026
Ulkoiset tulot	0	0	0	0,0	0	0
Ulkoiset menot	-6 093	-8 100	-8 300	2,5	-8 200	-8 200
Toimintakate	-6 093	-8 100	-8 300	2,5	-8 200	-8 200
Sisäiset tulot	0	0	0	0,0	0	0
Sisäiset menot	0	0	0	0,0	0	0
Toimintakate	0	0	0	0,0	0	0
Tulot yhteensä	0	0	0	0,0	0	0
Menot yhteensä	-6 093	-8 100	-8 300	2,5	-8 200	-8 200
Toimintakate	-6 093	-8 100	-8 300	2,5	-8 200	-8 200

Vastuualue	Hallinto
Vastuuhenkilö	Hallinto- ja talousjohtaja
Tehtäväalueet	Yleishallinto, Toimistopalvelut, Henkilöstöhallinto, ICT-palvelut
Palvelusuunnitelma	
Vastuualueella valmistellaan asiat kunnanvaltuuston ja -hallituksen päätettäväksi sekä hoidetaan päätösten täytäntöönpano. Hallinnossa hoidetaan keskitetysti kunnan hallinto-, talous-, henkilöstö- ja ICT-palvelut sekä konserniohjauks. Tietoliikenneyhteydet tuottaa Lounea Oy. ICT-palvelut tuottaa Tiera Oy. Talous- ja henkilöstöhallinnon sovellukset sekä palkanlaskentapalvelut ostetaan Monetra Pirkanmaalta. Henkilöstöhallinnon tehtäväalueen vastaavana toimii hyvinvointijohtaja, muilta osin vastuuhenkilönä on hallinto- ja talousjohtaja.	

Toiminnan painopisteet ja olennaiset muutokset

Toimintaa ohjaa uusi kunnan strategia *"Punkalaitumen Polku"*. Hallinto tuottaa päätöksenteon tueksi luotettavaa ja ajantasaista tietoa, jotta kuntalaisille voidaan tuottaa toimivat ja sujuvat palvelut. Tiedonkulkua pyritään edelleen parantamaan.

Kunnan meno- ja tulorakenne muuttui olennaisesti uusien hyvinvointialueiden aloittaessa 1.1.2023. Menot on sopeutettava uuteen tulotasoon. Ruoka- ja puhtaanapitopalveluita koskeva sopimus (Arkea) päättyy 31.10.2023 ja sopimus on nyt jatkovuodella. Vuoden 2024 alkupuolella saadaan kilpailutuksen tarjoukset, joiden perusteella voidaan tehdä päätös ruoka- ja puhtaanapitopalveluiden järjestämisen jatkosta.

Riittävän ja osaavan henkilökunnan varmistamiseksi pyritään parantamaan kunnan imagoa houkuttelevana työnantajana. Talousarviossa on varauduttu 3 % suuruisiin palkankorotuksiin. Kuntaa markkinoidaan myös työnantajanäkökulmasta. Henkilöstön työhyvinvointiin ja jaksamiseen kiinnitetään entistä enemmän huomiota. Henkilöstön osalta laaditaan erillinen suunnitelma.

Kunnalla on vastuu ICT-asioiden koordinaatiosta ja hallinnoinnista niiltä osin kuin ne eivät kuulu palveluntarjoajien vastuulle. Hallinto- ja talousjohtajan ohella ICT-asioista vastaavat osana tehtäviään palkkasihteeriksi siirtynyt toimenhaltija ja tietohallintosihteeri. Viestinnän painopistettä kasvatetaan aiemmin perustetun tietohallintosihteerin toimenkuvassa ja harkitaan tehtävänimikkeen muuttamista tämän mukaisesti.

Strategiaa tukevat tavoitteet	Arviointikriteeri ja tavoitetaso
Viestinnän ja tiedottamisen parantaminen kuntalaisille ja luottamushenkilöille	Kuntalaisille ja luottamushenkilöille tehdyissä kyselyissä vastaajat ovat tyytyväisiä tiedottamiseen. Viimeistellään kunnan verkkosivujen uudistaminen ja luottamushenkilöille lähetetään säännöllisesti ajankohtaistiedotteet.
Kunnan työnantajaimagon parantaminen	Kunta on houkutteleva työnantaja, jolla halutaan työskennellä. Avoimiksi tuleviin palvelussuhteisiin saadaan rekrytoitua kelpoisuusehdot täyttävät henkilöt.
Henkilöstön työhyvinvointi	Henkilöstö on tyytyväinen, mittarina henkilöstön vaihtuvuus ja henkilöstökyselyn tulokset. Kehityskohteena on hyvän työilmapiirin vaaliminen, selkeän rajan vetäminen työ- ja vapaa-ajan välille työssä jaksamisen tueksi. Perekäytysten kehittäminen uusille työntekijöille ja työssä tehtäviään vaihtaville.
Konserniohjaus /PVA	Vuokra-asunnot Oy jatkaa yhtiömuotoisena. Yhtiön korjausvelkaa kevennetään purkamalla huonompikuntoisia vuokrataloja.

RISKIEN ARVIOINTI		
Riski	Vaikutus ja toteutumisen todennäköisyys	Suunnitelma ja toimenpiteet riskin hallitsemiseksi
Ulkoistetut palvelut eivät ole oikeanlaiset tai ne eivät toimi sopimuksen mukaisesti.	Tietojärjestelmät ja palvelut eivät toimi, mikä hankaloittaa tehtävistä suoriutumista.	Tietojärjestelmien ja -palveluiden toimintaa seurataan, ja tarvittaessa ryhdytään toimenpiteisiin sopimuskaudella palveluntarjoajien kanssa ja varmistetaan palveluiden häiriötön siirtäminen uusille palveluntarjoajille sopimuskauden vaihtuessa. Palveluntarjoajien kanssa käydään säännöllistä vuoropuhelua.
Henkilöstön uupuminen laajojen toimenkuvien ja suuren työmäärän vuoksi	Työn tehokkuus kärsii. Sairauslomat lisääntyvät, mikä lisää ongelmaa entisestään.	Työssä keskitytään pakollisiin ja olennaisiin tehtäviin, sujuvat työketjut. Hyvä työilmapiiri tukee jaksamista.

Hallinto	TP 2022	TA 2023	TA 2024	Muutos-%	TS 2025	TS 2026
Ulkoiset tulot	46 501	36 300	24 500	-32,5	22 200	22 200
Ulkoiset menot	-1 177 608	-1 237 550	-1 253 100	1,3	-1 259 300	-1 259 300
Toimintakate	-1 131 107	-1 201 250	-1 228 600	2,3	-1 237 100	-1 237 100
Sisäiset tulot	768 171	1 012 750	1 054 750	4,1	1 034 000	1 034 000
Sisäiset menot	-217 386	-318 250	-333 250	4,7	-299 100	-299 100
Toimintakate	550 785	694 500	721 500	3,9	734 900	734 900
Tulot yhteensä	814 672	1 049 050	1 079 250	2,9	1 056 200	1 056 200
Menot yhteensä	-1 394 994	-1 555 800	-1 586 350	2,0	-1 558 400	-1 558 400
Toimintakate	-580 322	-506 750	-507 100	0,1	-502 200	-502 200

Vastuualue	Elinvoima
Vastuuhenkilö	Kunnanjohtaja
Tehtäväalueet	Yrityspalvelut, Markkinointi ja viestintä, Työllistäminen
Palvelusuunnitelma	
Vastuualue sisältää elinkeinotoiminnan kehittämisen, maaseututoimen, kuntamarkkinoinnin, viestinnän sekä työllistämispalvelut. Maaseututoimen palvelut ostetaan Huittisten kaupungilta.	
Elinvoimakehittäjä toimii Yrityspalveluiden sekä Markkinoinnin ja viestinnän tehtäväalueiden vastaavana ja hyvinvointijohtaja vastaa Työllistämisen osakokonaisuudesta.	
Toiminnan painopisteet ja olennaiset muutokset	
Talousarviovuonna 2024 painopisteenä on kunnan näkyvyyden parantaminen. Markkinoinnin kärki painottuu matkailunäkyvyyteen.	
Työllistämisuudistuksessa TE-palvelut siirretään paikallistasolle lähemmäksi asiakkaita. Perusteena muutokselle on mm., että työllisyyspalvelut ja elinkeinopalvelut ovat samalla järjestäjällä. Järjestämismäärä on siirtymässä kunnille 1.1.2025.	
Toteutetaan kunnan lakisääteiset työllisyydenhoitoon liittyvät velvollisuudet. Tarjotaan asiakas- ja tarvelähtöistä palveluneuvontaa asiointipisteellä huomioiden kotouttaminen. Työllistämispalveluista on yhteistoimintasopimus Sastamalan kaupungin kanssa, toimitaan mukana työllisyyden kuntakokeilussa vielä vuoden 2024 ajan.	
Seurataan Pirhan palveluiden kehittymistä ja toimitaan aktiivisesti kuntalaisten palveluiden saatavuuden varmistamiseksi.	

Strategiaa tukevat tavoitteet	Arviointikriteeri ja tavoitetaso
Yritystoiminnan aktiivointi	Olemassa olevia yritysten ja aloittavien yrittäjien tarpeiden mukainen opastus ja palveluohjaus. Yrittäjien ja yrittäjäjärjestöjen keskinäisen vuoropuhelun, yhteistyön ja verkostoitumisen kehittäminen on vuoden 2024 teema. Elinvoimaneuvoston aseman vakiinnuttaminen kunnan elinvoiman asiantuntijana ja kehittäjänä.
Asuntokannan ajantasaistaminen	Selvitetään keinot asuntokannan uudistamiseen (siirto vuodelta 2023). Etsitään kumppania asuntokannan uudistamiseen.
Punkalaidun on houkutteleva asuinpaikka	Matkailumarkkinointi edellä lisätään kunnan tunnettavuutta.
Työllisyydenhoidon ekosysteemiajattelu	Valmistaudutaan TE-uudistukseen osana Läntisen Pirkanmaan työllisyysaluetta Sastamala vastuukuntana

Hyvinvointia tukevat tavoitteet	Arviointitapa/mittarit/osallistaminen
Kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen	Tea-viisarikyselyiden huolellinen täyttäminen Hyte-kerroin. Hyte-kertoimen vaikutus valtionosuuksiin mahdollisimman korkea.

Elinvoima	TP 2022	TA 2023	TA 2024	Muutos-%	TS 2025	TS 2026
Ulkoiset tulot	27 147	28 000	11 200	-60,0	10 000	10 000
Ulkoiset menot	-358 005	-454 150	-534 050	17,6	-514 800	-523 400
Toimintakate	-330 858	-426 150	-522 850	22,7	-504 800	-513 400
Sisäiset tulot	70	31 400	26 250	-16,4	26 200	26 200
Sisäiset menot	-45 776	-37 150	-57 650	55,2	-76 600	-76 600
Toimintakate	-45 705	-5 750	-31 400	446,1	-50 400	-50 400
Tulot yhteensä	27 217	59 400	37 450	-37,0	36 200	36 200
Menot yhteensä	-403 781	-491 300	-591 700	20,4	-591 400	-600 000
Toimintakate	-376 563	-431 900	-554 250	28,3	-555 200	-563 800

RISKIEN ARVIOINTI		
Riski	Vaikutus ja toteutumisen todennäköisyys	Suunnitelma ja toimenpiteet riskin hallitsemiseksi
EVA-menettelyn passiivinen käyttö	Ennakkovaikutusten arviointi päätöstentekoprosesseissa jää vähälle huomiolle	EVA-ohjeistus aktiivisessa käytössä
Riittävä ammatillinen osaaminen	Osaamistarpeet työelämässä kasvavat, muutosvauhti on kiihtyvä, jatkuvaoppiminen osana organisaation toimintaa ei toteudu	Koulutussuunnitelma, sisäiset ja ulkoiset koulutukset, organisaation koulutusmyönteisyys

Vastuualue	Elämänlaatu
Vastuuhenkilö	Hyvinvointijohtaja ja hyvinvointisuunnittelija
Tehtäväalueet	Hyvinvointi, Kirjasto- ja kulttuuripalvelut, Liikunta- ja nuorisopalvelut
Palvelusuunnitelma	
<p>Aktivoivat ja tarvelähtöiset kulttuuri- ja vapaa-ajantoiminnot luovat hyvinvointia ja parantavat elämänlaatua. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin on kannustin kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyöhön. Kulttuurihyvinvoinnilla edistetään kulttuurin ja taiteen kautta terveyttä ja hyvinvointia. Elämänlaatua ja terveyttä edistävillä palveluilla voidaan lisätä toimintakykyä ja vähentää muiden palvelujen tarvetta elinkaarella. Elämänlaatupalveluilla toteutetaan toimenpiteitä kuntalaisten terveyden ja liikunnallisen elämäntavan edistämiseksi, pyritään ehkäisemään päihteiden käyttöä ja vahvistamaan elämönhallintataitoja.</p>	
Toiminnan painopisteet ja olennaiset muutokset	
<p>Kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla. Kuntastrategiassa on huomioitu kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen.</p> <p>Kunnanhallituksen alainen hyvinvointijaosto aloitti toimintansa vuoden 2023 alusta.</p> <p>Kirjastopalveluiden tehtävänä on ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa, edistää lukemista ja kirjallisuutta, tarjota tietopalvelua, ohjausta ja tukea tiedon hankintaan ja käyttöön sekä monipuoliseen lukutaitoon. Kirjasto tarjoaa myös tiloja työskentelyyn ja kansalaistoimintaan. Lisäksi kirjaston tehtävä on edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua.</p> <p>Kirjasto- ja tietopalveluilla edistetään väestön yhtäläisiä mahdollisuuksia tietoon, lukukokemuksiin sekä muihin sivistystä, kansalaistoimintaa ja elinikäistä oppimista tukeviin kokemuksiin. Palvelut ovat maksuttomia ja tarkoitettu kaikille kuntalaisille.</p> <p>Kunnallisen kulttuuritoimen tehtävänä on aktivoida kuntalaisia kulttuurin keinoin sekä nostaa esille punkalaitumelaista kulttuuriperintöä, toiminnallista aktiivisuutta ja monipuolista kulttuurista osaamista. Jokaisella on oikeus kulttuuripalveluihin iästä, kulttuuritaustasta ja elämäntilanteesta riippumatta ja palvelut ovat luonteva osa kuntalaisten jokapäiväistä elämää.</p> <p>Vapaan sivistystyön tavoitteena on edistää ihmisten monipuolista kehittymistä ja hyvinvointia. Sataopiston kanssa on yhteistyösopimus. Lisäksi järjestetään taiteen perusopetusta Loimaan ja Huittisten musiikkiopistoissa.</p> <p>Liikuntapalvelut kuuluvat kunnan tehtäviin. Kunnan tulee järjestää eri kohderyhmät huomioon ottaen liikuntapalveluita sekä terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa sekä tukea kansalaistoimintaa.</p> <p>Nuorisopalvelujen tehtävänä on edistää nuorten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa, osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia, tukea nuorten kasvua ja elinoloja, itsenäistymistä, yhteisöllisyyttä sekä niihin liittyvää tietojen ja taitojen oppimista, tuottaa tieto- ja neuvontapalveluita, tukea nuorten harrastamista.</p>	

Strategiaa tukevat tavoitteet	Arviointikriteeri ja tavoitetaso
Nuorten osallisuuden edistäminen	Nuorisovaltuuston rooli huomioidaan päätösten valmisteluvaiheessa. Avoimessa nuorisotoiminnassa nuoret osallistuvat valtakunnalliseen kyselyyn. missä heiltä kysytään nuorisotiloihin liittyviä toiveita.
Kuntalaisten osallisuuden ja aktiivisuuden edistäminen	Vanhus- ja vammaisneuvoston sekä hyvinvointijaoston aktiivinen rooli päätösten valmistelussa. Kunnan edustajat ovat mukana myös hyvinvointialueen vaikuttamistoimielimissä. Aktiivinen järjestöyhteistyö.
Hiili-neutraalisuus	Tarkoituksen mukaiset kierrätysmahdollisuudet tapahtumissa ja toimintaympäristöissä.

Hyvinvointia tukevat tavoitteet	Arviointitapa/mittarit/osallistaminen
Liikunnallisen elämäntavan tukeminen	Liikunta-aktiivisuus, Liikunnan edistäminen kunnissa - TEA-pistemäärä. Erillisrahoitteinen hanke tarvelähtöisesti.
Moniammatillinen ehkäisevä päihdetyö	Rakennemuutoksen tuomat muutokset otetaan haltuun, laaditaan suunnitelma ennalta ehkäisevän päihdetyön (EPT) toiminnasta
Kulttuurihyvinvoinnin lisääminen	Kulttuurikaveri toimintaa kehitetään kunnassa kouluttamalla kuntalaisia kulttuurikavereiksi, jotka aktivoivat kuntalaisia kulttuuritilaisuuksiin. Kulttuurikasvatussuunnitelma saadaan valmiiksi vuoden 2024 aikana. Kulttuurin edistäminen kunnissa- TEA-pistemäärä
Nuorten harrastustoiminnan lisäys	Harrastamisen Suomen mallin kerhot vakiinnuttavat toimintansa lisäten lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksia. Nuodojärjestelmän käyttöönotto tilastoinnissa. kouluterveyskysely /nuorisokysely/nuorisotilakysely
Lukemisen edistäminen	Erillisrahoitteinen hanke, kirjastotilastoihin pohjautuen. Kirjaston tapahtumien lisääminen, kirjaston kävijöiden määrän lisäys.

RISKIEN ARVIOINTI		
Riski	Vaikutus ja toteutumisen todennäköisyys	Suunnitelma ja toimenpiteet riskin hallitsemiseksi
Yhdyspintatyöskentely hyvinvointialueen ja kunnan välillä	Turvataan kuntalaisten ajanmukaiset ja laadukkaat palvelut	Tietojen ajantasaisuus Systemaattiset toimintamallit Näkyvät palvelut Hyvinvointilähete

Elämänlaatu	TP 2022	TA 2023	TA 2024	Muutos-%	TS 2025	TS 2026
Ulkoiset tulot	151 478	27 900	32 100	15,1	31 800	31 800
Ulkoiset menot	-12 976 842	-348 400	-367 300	5,4	-352 700	-351 700
Toimintakate	-12 825 364	-320 500	-335 200	4,6	-320 900	-319 900
Sisäiset tulot	221 247	0	0	0,0	0	0
Sisäiset menot	-409 207	-435 550	-458 950	5,4	-454 400	-448 000
Toimintakate	-187 960	-435 550	-458 950	5,4	-454 400	-448 000
Tulot yhteensä	372 725	27 900	32 100	15,1	31 800	31 800
Menot yhteensä	-13 386 048	-783 950	-826 250	5,4	-807 100	-799 700
Toimintakate	-13 013 324	-756 050	-794 150	5,0	-775 300	-767 900

Tunnusluvut	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Kirjaston fyysiset käynnit / asukas	6,7	8,1	10	10	10
Kulttuuritapahtumien määrä	13	20	30	35	35
Opistojen toteutuneiden kurssien ja kursseille osallistuneiden määrä	53 / 340	59/362	65/380	67/340	70/360
Musiikkiopistoissa opiskelevien määrä	20	20	20	20	18

Tunnusluvut	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Liikuntahalli: harrastekäyttövuoroja/viikko	32	34	35	35	36
TEAvisari pisteet	59	70	70	70	70

Tunnusluvut	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Käytettyjen kesätyöllistämistukien määrä	25	25	25	25	25
nuorisotila: asiakkaita/aukioloilta	24	20	25	25	25
viikoittaiseen harrastoimintaan osallistuu peruskouluikäisestä lapsista/nuorista	80 %	85 %	86 %	86 %	86 %
Nuorisovaltuusto:					
kokouksien määrä/vuosi	9	7	10	10	10
lausuntopyyntöjen määrä/vuosi	4	6	6	6	6

KUNNANHALLITUS	TP 2022	TA 2023	TA 2024	Muutos-%	TS 2025	TS 2026
Ulkoiset tulot	225 126	92 200	67 800	-26,5	64 000	64 000
Ulkoiset menot	-14 512 455	-2 040 100	-2 154 450	5,6	-2 126 800	-2 134 400
Toimintakate	-14 287 330	-1 947 900	-2 086 650	7,1	-2 062 800	-2 070 400
Sisäiset tulot	989 489	1 044 150	1 081 000	3,5	1 060 200	1 060 200
Sisäiset menot	-672 369	-790 950	-849 850	7,4	-830 100	-823 700
Toimintakate	317 120	253 200	231 150	-8,7	230 100	236 500
Tulot yhteensä	1 214 615	1 136 350	1 148 800	1,1	1 124 200	1 124 200
Menot yhteensä	-15 184 824	-2 831 050	-3 004 300	6,1	-2 956 900	-2 958 100
Toimintakate	-13 970 209	-1 694 700	-1 855 500	9,5	-1 832 700	-1 833 900

HALLINTOTOIMI	TP 2022	TA 2023	TA 2024	Muutos-%	TS 2025	TS 2026
Ulkoiset tulot	231 328	95 200	76 800	-19,3	73 000	64 000
Ulkoiset menot	-14 525 771	-2 056 400	-2 177 150	5,9	-2 158 700	-2 142 600
Toimintakate	-14 294 443	-1 961 200	-2 100 350	7,1	-2 085 700	-2 078 600
Sisäiset tulot	989 489	1 044 150	1 081 000	3,5	1 060 200	1 060 200
Sisäiset menot	-672 369	-790 950	-849 850	7,4	-830 100	-823 700
Toimintakate	317 120	253 200	231 150	-8,7	230 100	236 500
Tulot yhteensä	1 220 817	1 139 350	1 157 800	1,6	1 133 200	1 124 200
Menot yhteensä	-15 198 140	-2 847 350	-3 027 000	6,3	-2 988 800	-2 966 300
Toimintakate	-13 977 323	-1 708 000	-1 869 200	9,4	-1 855 600	-1 842 100

6.2. Sivistystoimi

Vastuualue	Varhaiskasvatus
Vastuuhenkilö	Varhaiskasvatusjohtaja
Tehtäväalueet	Varhaiskasvatus
Palvelusuunnitelma	
<p>Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaan kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka.</p> <p>Varhaiskasvatusmuotoina ovat päiväkotihoidon ja perhepäivähoito sekä esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus. Päiväkodissa tarjotaan vuorohoitoa tarpeen mukaan. Varhaiskasvatuslain mukaisesti varhaiskasvatusta tulee olla saatavilla kunnan järjestämänä tai valvomana siinä laajuudessa ja sellaisin toimintamuodoin, kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää.</p> <p>Varhaiskasvatus vastaa myös lasten kotihoidon tuesta sekä muille kunnille myytävistä ja muilta kunnilta ostettavista varhaiskasvatuspalveluista.</p>	
Toiminnan painopisteet ja olennaiset muutokset	
<p>Toiminnan lähtökohtana on maaliskuussa 2022 voimaan astuneet uudet valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Punkalaitumen uusi paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma astui voimaan 1.8.2022.</p> <p>Varhaiskasvatuksen vastuualueen painopistealueena toimintavuoden 2023–2024 osalta on laadukkaan ja turvallisen kokopäiväpedagogiikan toteuttaminen varhaiskasvatuksen arjessa. Positiivinen pedagogiikka, hyvän huomaaminen ja vahvuuksien tunnistaminen ohjaavat toimintaa varhaiskasvatuksen inklusiivisessa kokopäiväpedagogisessa arjessa.</p> <p>1.8.2022 voimaan astunut varhaiskasvatuslain muutos lapsen tuen osalta tulee edelleen vaikuttamaan varhaiskasvatuksen vastuualueelle myös taloudellisesti. Laki edellyttää, että mikäli lapsiryhmässä on yksi tai useampi tukea tarvitseva lapsi, tulee tämä huomioida lapsiryhmän koossa, sitä pienentävästi tai vaihtoehtoisesti lapsiryhmään tulee palkata avustaja.</p> <p>1.3.2023 astui voimaan varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain muutos, joka jatkoi maksutuottokertymän alenemaa edelleen vuoteen 2022 nähden, jolloin tuli edellinen asiakasmaksulakimuutos. Talousarviossa huomioitu, että Punkalaidun siirtyy maksuttomaan varhaiskasvatukseen 1.8.2024 alkaen.</p>	
Strategiaa tukevat tavoitteet	Arviointikriteeri ja tavoitetaso
<p>Ympäristökasvatuksen kehittäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Turvallisuus - Kestävät valinnat toimintakulttuuriin 	<ul style="list-style-type: none"> - uutena tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma, muiden päivitys - ympäristön turvallisuus - Lasten kanssa kierrättäminen ja hävikkiruuan vähentäminen

Hyvinvointia tukevat tavoitteet	Arviointitapa/mittarit/osallistaminen
<p>Laadukas kokopäiväpedagogiikka varhaiskasvatuksen arjessa, jossa tavoitteet asetetaan aikuisten toiminnalle, lasten tarpeisiin pohjautuen</p> <p>Hyväksyvä, avoin ja kannustava työilmapiiri</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Huoltajien kanssa käytävät varhaiskasvatuksen aloituskeskustelut toteutuvat 100-prosenttisesti. - Huoltajien kanssa käytävät lapsen varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelut toteutuvat 90-prosenttisesti. - Lasten asiakastytyytyväisyyskyselyt, arviointiasteikko hymyinaamat, tavoite 90-prosenttisesti hymyä. - Uudet työntekijät ja lyhytaikaiset sijaiset perehdytetään kunnan ohjeistuksen mukaan. - Palavereissa henkilöstöä rohkaistaan tuomaan esille ajatuksiaan ja ehdotuksiaan. - Henkilökunnalle mahdollistetaan säännölliset keskustelut esimiehen kanssa.

RISKIEN ARVIOINTI		
Riski	Vaikutus ja toteutumisen todennäköisyys	Suunnitelma ja toimenpiteet riskin hallitsemiseksi
Pätevän henkilöstön saanti päiväkodin kaikkiin ryhmiin.	Vaikuttaa varhaiskasvatuslain ja asetuksen toteutumiseen, ryhmien pedagogiseen toimintaan ja henkilöstön kokemaan rasitukseen. Mahdollinen todennäköisyys.	Hyvä rekrytointi ja palkkatason kehittäminen.

Varhaiskasvatus	TP 2022	TA 2023	TA 2024	Muutos-%	TS 2025	TS 2026
Ulkoiset tulot	89 939	60 150	47 300	-21,4	21 400	21 400
Ulkoiset menot	-829 170	-827 350	-840 000	1,5	-804 300	-766 100
Toimintakate	-739 231	-767 200	-792 700	3,3	-782 900	-744 700
Sisäiset tulot	0	0	0	0,0	0	0
Sisäiset menot	-337 196	-255 950	-268 400	4,9	-257 400	-255 400
Toimintakate	-337 196	-255 950	-268 400	4,9	-257 400	-255 400
Tulot yhteensä	89 939	60 150	47 300	-21,4	21 400	21 400
Menot yhteensä	-1 166 366	-1 083 300	-1 108 400	2,3	-1 061 700	-1 021 500
Toimintakate	-1 076 427	-1 023 150	-1 061 100	3,7	-1 040 300	-1 000 100

Tunnusluvut	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Päiväkoti					
hoitopäiviä	8395	8500	8100	8000	8000
lapsia/hoitohenkilö	KA 6,6	6,5	6,5	6,5	6,5
pienien osasto	KA 4,1				
Perhepäivähoito					
hoitopäiviä	2244	2400	2100	1800	1800
ostetut	147	4,0	4,0	4,0	4,0
lapsia/hoitohenkilö	2391				
	KA 4,2				
Lasten kotihoidontuki	KA 14,7	19	17	15	15

Vastuualue	Perusopetus
Vastuuhenkilö	Yhteiskoulu-lukion rehtori
Tehtäväalueet	Yhteiset, Keskuskoulu, Pohjoisseudun koulu, Yhteiskoulu
Palvelusuunnitelma	
<p>Kunta järjestää esi- ja perusopetusta kaikille oppivelvollisille kunkin yksilöllisten edellytysten mukaisesti. Valmistavaa opetusta järjestetään resurssien ja tarpeen mukaan.</p> <p>Pohjoisseudun koululla ja Keskuskoululla järjestetään esiopetusta ja perusopetusta vuosiluokille 1-6. Yhteiskoulussa järjestetään perusopetusta vuosiluokille 7-9.</p>	
Toiminnan painopisteet ja olennaiset muutokset	
<p>Toiminnan lähtökohtana on voimassa oleva opetussuunnitelma, joka ohjaa valtakunnallisesti ja paikallisesti koulujen toimintaa. Lukuvuoden 2023-2024 teemana on oppilaiden ja henkilökunnan hyvinvointi, osallisuus ja yhteisöllisyyden lisääminen. Nämä teemat tukevat myös ehkäisevänä keinona koulukiusaamiseen.</p>	
Strategiaa tukevat tavoitteet	Arviointikriteeri ja tavoitetaso
<p>Nuorten osallistumisvajeen korjaaminen</p> <ul style="list-style-type: none"> - osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisääminen - toimivat oppilaskunnat jokaisessa koulussa <p>Hiilineutraalisuus</p> <ul style="list-style-type: none"> - Oppilaita opetetaan ja kasvatetaan kierrätykseen ja jätteen vähentämiseen - vanhasta uutta 	<ul style="list-style-type: none"> - Oppilaiden ryhmäytymiseen kiinnitetään entistä enemmän huomiota. - Oppilaiden ääntä kuunnellaan enemmän esim. koulun tapahtumia järjestettäessä - Oppilaskunnat kokoontuvat säännöllisesti ja heidän vastuullaan on erilaisten tapahtumien järjestäminen - Erasmus-hankkeen teemana on vanhasta uutta ja se tuodaan koulujen toimintaan laajemmin - Kouluruuan jätehävikkiä seurataan
Hyvinvointia tukevat tavoitteet	Arviointitapa/mittarit/osallistaminen
<p>Hyvinvointia tukeva tavoite on oppilaiden ja henkilökunnan kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parantaminen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kouluterveyskyselyn ja koulujen omien kyselyiden perusteella tulkitaan tavoitteen toteutumista. - Tavoite on myös hyvinvointialueen opiskeluhuollon tavoitteissa.

RISIKIEN ARVIOINTI		
Riski	Vaikutus ja toteutumisen todennäköisyys	Suunnitelma ja toimenpiteet riskin hallitsemiseksi
Virkoja ei saada täytettyä kelpoisilla henkilöillä	Toteutumisen todennäköisyys kohtalainen erityisesti erityisopetuksessa	Virat ja toimet laitetaan auki oikeaan aikaan
Oppilasmäärän väheneminen	Erittäin todennäköinen. Opetuksen kulut pysyvät ennallaan ja valtion rahoitus pienenee.	Lähivuosina on löydettävä säästökeinoja kulujen pienentämiseksi
Oppilashuollon toimivuus hyvinvointialueella	Kuraattorin ja psykologin resurssi on pienentynyt. Aiheuttaa ongelmia oppilashuollon toimivuuteen. Todennäköinen	Aktiivinen yhdyspintatyöskentely hyvinvointialueen kanssa.

Perusopetus	TP 2022	TA 2023	TA 2024	Muutos-%	TS 2025	TS 2026
Ulkoiset tulot	392 502	352 550	254 100	-27,9	254 700	254 700
Ulkoiset menot	-2 819 457	-2 990 300	-3 076 700	2,9	-3 026 900	-3 026 700
Toimintakate	-2 426 955	-2 637 750	-2 822 600	7,0	-2 772 200	-2 772 000
Sisäiset tulot	224 636	136 050	157 650	15,9	151 900	151 900
Sisäiset menot	-1 262 157	-1 197 050	-1 196 550	0,0	-1 157 700	-1 143 500
Toimintakate	-1 037 521	-1 061 000	-1 038 900	-2,1	-1 005 800	-991 600
Tulot yhteensä	617 138	488 600	411 750	-15,7	406 600	406 600
Menot yhteensä	-4 081 614	-4 187 350	-4 273 250	2,1	-4 184 600	-4 170 200
Toimintakate	-3 464 476	-3 698 750	-3 861 500	4,4	-3 778 000	-3 763 600

Oppilasennuste	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Keskuskoulu	113	100	95	90	90
Pohjoisseutu	68	63	60	60	60
Yhteiskoulu	91	90	85	85	85

Vastuualue	Lukio
Vastuuhenkilö	Yhteiskoulu-lukion rehtori
Tehtäväalueet	Lukio-opetus
Palvelusuunnitelma	
Punkalaitumen lukio on paikkakunnan ainoa toisen asteen oppilaitos. Punkalaitumen lukio pyrkii tarjoamaan opiskelupaikan ja laadukkaan opetuksen mahdollisimman monelle paikkakuntalaiselle ja lähikunnasta tulevalle nuorelle.	
Toiminnan painopisteet ja olennaiset muutokset	
Toiminnan lähtökohtana on voimassa oleva opetussuunnitelma, joka ohjaa valtakunnallisesti ja paikallisesti lukion toimintaa.	
Finest Futuren kautta ulkomaalaisten opiskelijoiden ottaminen Punkalaitumen lukioon. Lukion 2. vuosikurssi on poikkeuksellisen suuri. Lukuvuoden 2023–2024 teemana on oppilaiden ja henkilökunnan hyvinvointi, osallisuus ja yhteisöllisyyden lisääminen.	
Strategiaa tukevat tavoitteet	Arviointikriteeri ja tavoitetaso
Lukio-opetuksen kehittäminen ja monipuolistaminen	<ul style="list-style-type: none"> - Oppilasmäärä yli 50 - Kansainvälisyys (Erasmus, Saksan vaihto, Finest Future)
Hyvinvointia tukevat tavoitteet	Arviointitapa/mittarit/osallistaminen
Hyvinvointia tukeva tavoite on oppilaiden ja henkilökunnan kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parantaminen	<ul style="list-style-type: none"> - Kouluterveyskyselyn ja koulujen omien kyselyiden perusteella tulkitaan tavoitteen toteutumista. - Tavoite on myös hyvinvointialueen opiskeluhoollon tavoitteissa.

RISKIEN ARVIOINTI		
Riski	Vaikutus ja toteutumisen todennäköisyys	Suunnitelma ja toimenpiteet riskin hallitsemiseksi
Lukio-opetuksen hintojen nousu	Todennäköinen	Hinnat nousevat opetusmateriaalien maksuttomuuden takia. Säästöihin pyritään materiaaleja kierrättämällä.
Oppilasmäärän pieneminen	Todennäköinen. Opetuksen hinta/oppilas kasvaa	Finest Futuren kautta ulkomaalaisia opiskelijoita lukioon.

Lukio-opetus	TP 2022	TA 2023	TA 2024	Muutos-%	TS 2025	TS 2026
Ulkoiset tulot	8 174	4 500	4 550	1,1	4 500	4 500
Ulkoiset menot	-470 708	-493 250	-535 050	8,5	-530 600	-531 100
Toimintakate	-462 534	-488 750	-530 500	8,5	-526 100	-526 600
Sisäiset tulot	0	0	0	0,0	0	0
Sisäiset menot	-269 063	-262 900	-258 250	-1,8	-241 300	-231 000
Toimintakate	-269 063	-262 900	-258 250	-1,8	-241 300	-231 000
Tulot yhteensä	8 174	4 500	4 550	1,1	4 500	4 500
Menot yhteensä	-739 771	-756 150	-793 300	4,9	-771 900	-762 100
Toimintakate	-731 597	-751 650	-788 750	4,9	-767 400	-757 600

Oppilasennuste	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Lukio	67	66	60	50	50

SIVISTYSTOIMI	TP 2022	TA 2023	TA 2024	Muutos-%	TS 2025	TS 2026
Ulkoiset tulot	490 615	417 200	305 950	-26,7	280 600	280 600
Ulkoiset menot	-4 119 335	-4 310 900	-4 451 750	3,3	-4 361 800	-4 323 900
Toimintakate	-3 628 720	-3 893 700	-4 145 800	6,5	-4 081 200	-4 043 300
Sisäiset tulot	224 636	136 050	157 650	15,9	151 900	151 900
Sisäiset menot	-1 868 415	-1 715 900	-1 723 200	0,4	-1 656 400	-1 629 900
Toimintakate	-1 643 780	-1 579 850	-1 565 550	-0,9	-1 504 500	-1 478 000
Tulot yhteensä	715 251	553 250	463 600	0,0	432 500	432 500
Menot yhteensä	-5 987 751	-6 026 800	-6 174 950	3,7	-6 018 200	-5 953 800
Toimintakate	-5 272 500	-5 473 550	-5 711 350	0,0	-5 585 700	-5 521 300

6.3. Tekninen toimi

Vastuualue	Tekninen hallinto
Vastuuhenkilö	Tekninen johtaja
Tehtäväalueet	Tekniset toimistopalvelut, Maa- ja metsäalueet, Kaavoitus, Rakennusvalvonta, Paikkatieto, Ympäristöpalvelut
Palvelusuunnitelma	
Teknisen hallinnon vastuualueeseen kuuluu yleinen hallintokunnan palveluiden kehittäminen, suunnittelu ja seuranta, toiminnan koordinointi sekä sisäinen ja ulkoinen yhteistyö. Lisäksi hallinnon vastuualueeseen kuuluvat kunnan maa- ja metsäalueiden käyttö ja hallinnointi, kaavoitus, rakennusvalvonta, paikkatieto sekä ympäristöpalvelut.	
Toiminnan painopisteet ja olennaiset muutokset	
Hallintosäännön uudistuksen myötä uusia tehtäväalueita tekniselle vastuualueelle ovat maa- ja metsäalueet, kaavoitus ja ympäristöpalvelut. Toiminnan painospisteet keskittyvät kuntalaisten viihtyvyyden parantamiseen kunnan yleisilmeestä huolta pitämällä.	
Strategiaa tukevat tavoitteet	Arviointikriteeri ja tavoitetaso
Kiinteistökartoituksen jatkaminen (rakennusvalvonta)	Kiinteistörekisterin päivitys, mahdollinen kiinteistöveron lisäys. 27.9.2023 on lähetetty tarjouspyyntö FCG Finnish Consulting Group Oy:lle koskien selvityksen loppuun saattamista.
Vastuullinen maankäytön kehittäminen	Kanteenmaan osayleiskaavaan ei toistaiseksi panosteta. Painopisteeksi otetaan Penttilänaukean infran saattaminen sille tasolle, että alueella voidaan lähitulevaisuudessa aloittaa asuntorakentaminen.
Hyvinvointia tukevat tavoitteet	Arviointitapa/mittarit/osallistaminen
Ympäristöterveydenhuollon tavoite on edistää ja valvoa terveellistä ja turvallista elinympäristöä	Valvontasuunnitelmien mukaiset toimenpiteet (kpl/vuosi), vesihuollon näytteenoton tulokset julkaistaan kunnan kotisivuilla.

RISKIEN ARVIOINTI		
Riski	Vaikutus ja toteutumisen todennäköisyys	Suunnitelma ja toimenpiteet riskin hallitsemiseksi
Teknisen toimialan resurssoinnin niukkuus suhteessa annettuihin tehtäviin.	Viranhaltijoilla voi ilmetä hetkellistä väsymistä, mikäli samaan aikaan suoritettavia veloitteita on paljon. Ongelma on hyvin kausiluontoista.	Ongelma poistuu pääsääntöisesti itsestään, kun tulee rauhallisempia vaiheita työssä. Tarvittaessa pyritään jakamaan työtehtäviä väliaikaisesti.

Tekninen hallinto	TP 2022	TA 2023	TA 2024	Muutos-%	TS 2025	TS 2026
Ulkoiset tulot	246 368	108 300	186 300	72,0	181 300	220 000
Ulkoiset menot	-423 865	-442 700	-503 050	13,6	-473 000	-463 000
Toimintakate	-177 497	-334 400	-316 750	-5,3	-291 700	-243 000
Sisäiset tulot	488 847	375 300	393 950	5,0	394 000	394 000
Sisäiset menot	-234 696	-273 750	-288 250	5,3	-288 600	-288 600
Toimintakate	254 151	101 550	105 700	4,1	105 400	105 400
Tulot yhteensä	735 215	483 600	580 250	20,0	575 300	614 000
Menot yhteensä	-658 561	-716 450	-791 300	10,4	-761 600	-751 600
Toimintakate	76 654	-232 850	-211 050	-9,4	-186 300	-137 600

Vastuualue	Yhdyskuntatekniikka
Vastuuhenkilö	Kunnanrakennusmestari
Tehtäväalueet	Liikenneväylät, Toimitilapalvelut
Palvelusuunnitelma	
Yhdyskuntatekniikan vastuualueen tehtävänä on vastata kunnan kaavateiden sekä muiden kunnan vastuulla olevien liikenneväylien ja yleisten alueiden kunnossapidosta. Vastuualueelle kuuluu myös kunnan kiinteistöjen ylläpito-, korjaus- ja uudisrakentaminen.	
Toiminnan painopisteet ja olennaiset muutokset	
Kiinteistöjen hallinta ja ylläpito huomioiden käyttötarve ja energiatehokkuus. Vastuualueella näkyy tuleva hyvinvointialueen muodostuminen. Muutos koskee erityisesti kunnalta hyvinvointialueelle vuokrattavia kiinteistöjä.	
Strategiaa tukevat tavoitteet	Arviointikriteeri ja tavoitetaso
Rakennusten energiatehokkuuden jatkuva parantaminen	Lämmitykseen kuluva energian määrä Vuosittainen KETS-raportointi
Hyvinvointia tukevat tavoitteet	Arviointitapa/mittarit/osallistaminen
Esteettömyyden lisääminen Liikennealueiden näkemäalueet Yleisen turvallisuuden lisääminen	Esteettömyyskartoitusten tekeminen Näkemäalueiden raivaukset tarvittaessa Katuvalaistuksen ylläpito ja saneeraukset

RISKIEN ARVIOINTI		
Riski	Vaikutus ja toteutumisen todennäköisyys	Suunnitelma ja toimenpiteet riskin hallitsemiseksi
Henkilöstöresurssi ei riitä investointi-hankkeiden ja käyttötalouskohteiden suunnitteluttamiseen, rakennuttamiseen ja valvontaan	Hankkeita ja korjauksia ei saada toteutettua aikataulun mukaan. Riski todennäköinen.	Riskiä voidaan vähentää henkilöstöresurssia tai ostopalvelua lisäämällä.
Haukankosken rakennusten myynti ei onnistu	Mikäli päärakennus jätetään kylmilleen, niin se on jossain vaiheessa purettava. Riski todennäköinen.	Talousarvioon varattava määräraha purkamiseen.

Yhdyskuntatekniikka	TP 2022	TA 2023	TA 2024	Muutos-%	TS 2025	TS 2026
Ulkoiset tulot	744 725	729 350	775 100	6,3	774 800	774 800
Ulkoiset menot	-1 902 834	-1 675 250	-1 748 550	4,4	-1 928 000	-1 955 000
Toimintakate	-1 158 109	-945 900	-973 450	2,9	-1 153 200	-1 180 200
Sisäiset tulot	2 076 933	2 089 450	2 262 300	8,3	2 203 200	2 170 300
Sisäiset menot	-959 689	-830 100	-975 150	17,5	-975 600	-975 600
Toimintakate	1 117 243	1 259 350	1 287 150	2,2	1 227 600	1 194 700
Tulot yhteensä	2 821 658	2 818 800	3 037 400	7,8	2 978 000	2 945 100
Menot yhteensä	-2 862 523	-2 505 350	-2 723 700	8,7	-2 903 600	-2 930 600
Toimintakate	-40 866	313 450	313 700	0,1	74 400	14 500

Vastuualue	Vesihuolto
Vastuhenkilö	Työpäällikkö
Tehtäväalueet	Vesi- ja viemärilaitos
Palvelusuunnitelma	
Kunnan vesihuoltolaitos huolehtii talousveden hankinnasta ja jakelusta sekä hulevesien poisjohtamisesta. Lisäksi vesihuoltolaitos vastaa vesijohto- ja viemäriverkostojen rakentamisesta sekä kunnossapidosta toiminta-alueellaan. Jätevedet johdetaan käsiteltäväksi Huittisten Puhdistamo Oy:lle.	
Toiminnan painopisteet ja olennaiset muutokset	
Kunnan vesihuoltolaitos toimittaa sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen (461/2000) täyttävää talousvettä.	
Vesihuoltolaitoksen toiminnan painopisteet ovat veden toimintavarmuuden parantaminen ja häiriötön vedenjakelu, kaukovalvonnan hyödyntäminen ja kehittäminen.	
Vedensaannin varmistaminen (kaivojen huollot). Hulevesien, ja jätevesien erittely.	
Strategiaa tukevat tavoitteet	Arviointikriteeri ja tavoitetaso
Laatuvaatimukset ja -suositukset täyttävän talousveden toimittaminen	Valvontasuunnitelman mukaiset talousveden näytteenotot ja niistä saatavat testitulokset, jotka osoittavat veden olevan talousvedeksi soveltuvaa.

RISKIEN ARVIOINTI		
Riski	Vaikutus ja toteutumisen todennäköisyys	Suunnitelma ja toimenpiteet riskin hallitsemiseksi
Vesihuoltolaitoksen toiminnan häiriöt	WSP:ssä, ja SSP:ssä (ei julkinen).	Riskit arvioidaan vesi- ja viemärihuoltolaitoksen riskienhallintatyökalulla (WSP), ja (SSP). Riskinarviointia päivitetään muutosten yhteydessä. Varautumissuunnitelma on päivitetty 31.8.2023

Vesihuolto	TP 2022	TA 2023	TA 2024	Muutos-%	TS 2025	TS 2026
Ulkoiset tulot	362 320	308 750	322 950	4,6	322 900	322 900
Ulkoiset menot	-483 497	-450 150	-477 050	6,0	-473 500	-469 000
Toimintakate	-121 177	-141 400	-154 100	9,0	-150 600	-146 100
Sisäiset tulot	12 212	27 550	16 900	-38,7	16 900	16 900
Sisäiset menot	-56 947	-61 800	-75 350	21,9	-75 500	-75 500
Toimintakate	-44 735	-34 250	-58 450	70,7	-58 600	-58 600
Tulot yhteensä	374 532	336 300	339 850	1,1	339 800	339 800
Menot yhteensä	-540 444	-511 950	-552 400	7,9	-549 000	-544 500
Toimintakate	-165 913	-175 650	-212 550	21,0	-209 200	-204 700

TEKNINEN TOIMI	TP 2022	TA 2023	TA 2024	Muutos-%	TS 2025	TS 2026
Ulkoiset tulot	1 353 413	1 146 400	1 284 350	12,0	1 279 000	1 317 700
Ulkoiset menot	-2 810 196	-2 568 100	-2 728 650	6,3	-2 874 500	-2 887 000
Toimintakate	-1 456 783	-1 421 700	-1 444 300	1,6	-1 595 500	-1 569 300
Sisäiset tulot	2 577 992	2 492 300	2 673 150	7,3	2 614 100	2 581 200
Sisäiset menot	-1 251 332	-1 165 650	-1 338 750	14,9	-1 339 700	-1 339 700
Toimintakate	1 326 660	1 326 650	1 334 400	0,6	1 274 400	1 241 500
Tulot yhteensä	3 931 405	3 638 700	3 957 500	8,8	3 893 100	3 898 900
Menot yhteensä	-4 061 528	-3 733 750	-4 067 400	8,9	-4 214 200	-4 226 700
Toimintakate	-130 123	-95 050	-109 900	15,6	-321 100	-327 800

KUNTA YHTEENSÄ	TP 2022	TA 2023	TA 2024	Muutos-%	TS 2025	TS 2026
Ulkoiset tulot	2 075 354	1 658 800	1 667 100	0,5	1 632 600	1 662 300
Ulkoiset menot	-21 455 294	-8 935 400	-9 357 550	4,7	-9 395 000	-9 353 500
Toimintakate	-19 379 934	-7 276 600	-7 690 450	5,7	-7 762 400	-7 691 200
Sisäiset tulot	3 792 116	3 672 500	3 911 800	6,5	3 826 200	3 793 300
Sisäiset menot	-3 792 116	-3 672 500	-3 911 800	6,5	-3 826 200	-3 793 300
Toimintakate	0	0	0	0,0	0	0
Tulot yhteensä	5 867 470	5 331 300	5 578 900	4,6	5 458 800	5 455 600
Menot yhteensä	-25 247 410	-12 607 900	-13 269 350	5,2	-13 221 200	-13 146 800
Toimintakate	-19 379 940	-7 276 600	-7 690 450	5,7	-7 762 400	-7 691 200

7. Tuloslaskelmaosa

Kunnan tuloslaskelman tehtävänä on osoittaa riittääkö tuottoina kertynyt tulo-rahoitus kattamaan palvelujen tuottamisesta aiheutuvat kulut. Tuloslaskelma palvelee kunnan oman johtamisen lisäksi eri sidosryhmiä, jotka varojen käyttöä valvoessaan ja tulonsiirtoihin perustuvan rahoituksen tarvetta arvioidessaan muodostavat käsityksen kunnan taloudesta.

Tuloslaskelman tärkeimpiä osakokonaisuuksia sekä välituloksia on analysoitu seuraavilla sivuilla olevilla taulukoilla ja selosteosilla. Taulukoissa on vertailutietoina kuluvan vuoden talousarvioluvut sekä vuoden 2022 tilinpäätöksen mukaiset luvut.

TULOSLASKELMA 2022 - 2026 (ulkoinen)					
	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatulot	2 075 354	1 658 800	1 667 100	1 632 600	1 662 300
Myyntitulot	907 152	735 450	704 100	701 800	701 800
Maksutulot	111 208	91 700	53 700	19 100	19 100
Tuet ja avustukset	307 651	138 600	129 350	132 100	123 100
Muut toimintatulot	749 344	693 050	779 950	779 600	818 300
Toimintamenot	-21 455 294	-8 935 400	-9 357 550	-9 395 000	-9 353 500
Henkilöstömenot	-4 958 036	-4 925 700	-5 083 400	-5 022 300	-4 973 400
Palvelujen ostot	-15 208 443	-2 846 700	-3 064 350	-3 015 300	-2 991 900
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-955 135	-872 400	-929 700	-1 066 900	-1 093 100
Avustukset	-200 865	-219 000	-211 500	-221 500	-226 500
Muut toimintamenot	-132 815	-71 600	-68 600	-69 000	-68 600
TOIMINTAKATE	-19 379 940	-7 276 600	-7 690 450	-7 762 400	-7 691 200
Verotulot	9 285 067	5 267 000	4 744 000	5 017 000	5 114 000
Kunnallisvero	7 676 641	4 064 000	3 543 000	3 781 000	3 867 000
Kiinteistövero	882 374	663 000	702 000	701 000	701 000
Yhteisövero	726 052	540 000	499 000	535 000	546 000
Valtionosuudet	12 010 061	3 654 000	3 087 400	3 087 400	3 087 400
Verotulomenetyksen komp.	2 186 523	654 000	688 900	688 900	688 900
Peruspalveluvaltion os.	6 870 894	1 369 000	1 110 500	1 110 500	1 110 500
Verotuloihin perustuva vo	2 956 932	1 701 000	1 563 000	1 563 000	1 563 000
Opetus- ja kulttuuri vo	-4 288	-70 000	-275 000	-275 000	-275 000
Rahoitustulot ja -menot	-14 808	-102 800	-177 900	-147 100	-126 200
Korkotulot	11 681	0	0	0	0
Muut rahoitustulot	21 237	3 500	3 500	0	0
Korkomenot	-47 378	-106 100	-181 200	-146 900	-126 000
Muut rahoitusmenot	-348	-200	-200	-200	-200
VUOSIKATE	1 900 380	1 541 600	-36 950	194 900	384 000
Poistot ja arvonalentumiset					
Suunnitelman muk. poistot	-1 068 290	-1 182 250	-1 220 450	-1 105 900	-1 037 200
TILIKAUDEN TULOS	832 090	359 350	-1 257 400	-911 000	-653 200
Poistoeron lisäys/vähennys	38 056	33 450	28 450	27 100	25 900
TILIKAUDEN YLI-/ ALIJÄÄMÄ	870 146	392 800	-1 228 950	-883 900	-627 300

Tuloslaskelman tunnusluvut					
	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatulot/Toimintamenot, %	9,7	18,6	17,8	17,4	17,8
Vuosikate/Poistot, %	177,9	130,4	-3,0	17,6	37,0
Vuosikate, e/asukas	710	571	-14	75	147
Taseen kertynyt yli-/alijäämä	4 958 038	5 350 838	4 121 888	3 237 988	2 610 688
Yli-/alijäämä euroa/asukas	1 851	1 982	1 578	1 240	999
Asukasmäärä	2678	2700	2612	2612	2612

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista

= 100 * Toimintatuotot/ (Toimintakulut-Valmistus omaan käyttöön)

Tunnusluku kuvaa myynti- ja maksutulujen rahoitusosuutta kunnan toimintamenoista.

Vuosikate /poistot, %

= 100 * Vuosikate/ (suunnitelman mukaiset poistot + arvonalentumiset)

Vuosikate on keskeinen kateluku arvioitaessa tulorahoituksen riittävyyttä. Perusoletus on, että tulorahoitus on ylijäämäinen, kun vuosikate ylittää poistot.

Vuosikate euroa/asukas

Vuosikate asukasta kohden on yleisesti käytetty tunnusluku tulorahoituksen riittävyyden arvioinnissa. Keskimääräistä, kaikkia kuntia koskevaa tavoitearvoa ei voida asettaa, koska kunnan koko, taajama-aste, tekniset verkostot ja toimintojen organisointi vaikuttaa tunnuslukuun.

Taseen kertynyt yli-/alijäämä

Pitkän aikavälin tulorahoitustavoite voidaan asettaa taseen kertyneen yli-/alijäämän perusteella. Alijäämäiset talousarviot pienentävät taseen ylijäämän määrää.

Kertynyt yli-/alijäämä euroa/asukas

Kun kertynyt yli-/alijäämä jaetaan kunnan asukasluvulla, saadaan vertailukelpoinen tunnusluku kuntien välisessä vertailussa. Pitkän aikavälin tulorahoituksen tavoitearvon tulisi olla vähintään 300–400 euroa/asukas.

TULOSLASKELMA 2022 - 2026 (ulkoiset ja sisäiset erät)					
	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toimintatuotot	5 867 471	5 331 300	5 578 900	5 458 800	5 455 600
Myyntitulot	3 055 121	2 758 250	2 889 600	2 861 200	2 861 200
Maksutulot	111 208	91 700	53 700	19 100	19 100
Tuet ja avustukset	307 651	138 600	129 350	132 100	123 100
Muut toimintatulot	2 393 491	2 342 750	2 506 250	2 446 400	2 452 200
Toimintakulut	-25 247 411	-12 607 900	-13 269 350	-13 221 200	-13 146 800
Henkilöstömenot	-4 958 036	-4 925 700	-5 083 400	-5 022 300	-4 973 400
Palvelujen ostot	-17 324 256	-4 853 200	-5 215 050	-5 139 900	-5 116 500
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-987 292	-889 700	-964 500	-1 101 700	-1 127 900
Avustukset	-200 865	-219 000	-211 500	-221 500	-226 500
Muut toimintamenot	-1 776 962	-1 720 300	-1 794 900	-1 735 800	-1 702 500
TOIMINTAKATE	-19 379 940	-7 276 600	-7 690 450	-7 762 400	-7 691 200
Verotulot	9 285 067	5 267 000	4 744 000	5 017 000	5 114 000
Kunnallisvero	7 676 641	4 064 000	3 543 000	3 781 000	3 867 000
Kiinteistövero	882 374	663 000	702 000	701 000	701 000
Yhteisövero	726 052	540 000	499 000	535 000	546 000
Valtionosuudet	12 010 061	3 654 000	3 087 400	3 087 400	3 087 400
Verotulomenetyksen komp	2 186 523	654 000	688 900	688 900	688 900
Peruspalveluvaltion os.	6 870 894	1 369 000	1 110 500	1 110 500	1 110 500
Verotuloihin perustuva vo	2 956 932	1 701 000	1 563 000	1 563 000	1 563 000
Opetus- ja kulttuuri vo	-4 288	-70 000	-275 000	-275 000	-275 000
Rahoitustulot ja -menot	-14 808	-102 800	-177 900	-147 100	-126 200
Korkotulot	11 681	0	0	0	0
Muut rahoitustulot	21 237	3 500	3 500	0	0
Korkomenot	-47 378	-106 100	-181 200	-146 900	-126 000
Muut rahoitusmenot	-348	-200	-200	-200	-200
VUOSIKATE	1 900 380	1 541 600	-36 950	194 900	384 000
Poistot ja arvonalentumiset					
Suunnitelman muk. poistot	-1 068 290	-1 182 250	-1 220 450	-1 105 900	-1 037 200
TILIKAUDEN TULOS	832 090	359 350	-1 257 400	-911 000	-653 200
Poistoeron lisäys/vähennys	38 056	33 450	28 450	27 100	25 900
TILIKAUDEN YLI-/ ALIJÄÄMÄ	870 146	392 800	-1 228 950	-883 900	-627 300

8. Investointiosa

Investointimenot kirjataan taseeseen ja sieltä vaikutusaikanaan poistoina kuluiksi kunnanhallituksen hyväksymän poistosuunnitelman mukaisesti. Investoinniksi katsotaan aktivointirajan (pienhankintaraja) ylittävät hankkeet tai hankinnat. Kunnanhallitus on vahvistanut aktivointirajaksi 10.000 euroa.

Kunnanvaltuusto myöntää määrärahat taseryhmittäin ja yli 500.000 euron hankkeille hankkeittain. Irtaimen omaisuuden osalta valtuusto myöntää määrärahan yli 100.000 euron hankinnalle yksilöidysti. Valtuusto voi talousarvion sitovilla perusteluilla määrätä määrärahan kohteittain tai muulla tavoin ohjata määrärahojen käyttöä.

RAKENNUKSET	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Tulot	0	0	0
Menot			
Kunnantalo	-20 000	-800 000	-800 000
Keskuskoulu	-25 000	0	0
Kaisankoti	-35 000	0	0
Terveysasema	-30 000	0	0
Paloasema	-15 000	-35 000	0
Pohjoisseudun koulu	-45 000	0	0
Vapari	-30 000	0	0
Rakennukset yhteensä	-200 000	-835 000	-800 000
Netto	-200 000	-835 000	-800 000

Rakennukset

Rakennusten taseryhmään sisältyy mm. määräraha kunnantalon peruskorjaussuunnitelman laatimiseen mikä siirtyy vuodelta 2023 vuodelle 2024, Pakarin opaskylttien rakentamisen sekä piha-alueen kunnostukset, opaskylttien rakentaminen koko kuntakampuksen alueelle, Keskuskoulun ja kuntakampuksen valaistussaneerauksen jatkon, Kaisankodin katon huoltopinnoituksen, terveysaseman kupariputkien uusinnan, paloaseman kuntoarvion sekä korjaussuunnitelman laadinnan, Pohjoisseudun koulun sekä Vaparin ulkomaalauksen.

KIINTEÄT RAKENTEET JA LAITTEET	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Tulot	0	0	0
Menot			
Pakarin piha-alue	-30 000	0	0
Kuntakampus	-85 000	0	0
Porttikallion urheilualue	-50 000	-40 000	0
Päiväkodin piha-alue	-30 000	0	-10 000
Vartiolan alue	-20 000	-15 000	-15 000
Katujen rakentaminen	-135 000	-90 000	-90 000
Katujen ja teiden valaistus	-30 000	-30 000	-30 000
Puistot	-10 000	-10 000	-10 000
Kiinteät rakenteet ja laitteet yhteensä	-390 000	-185 000	-155 000
Netto	-390 000	-185 000	-155 000

Kiinteät rakenteet ja laitteet

Mm. Porttikallion urheilualan yleissuunnitelman 2 vaiheen rakentamistoimet. Tekninen toimi katsoo, että käyttövesilinjan vetäminen Porttikalliolle olisi jatkon kannalta ensisijainen hanke. Vartiolla piha-alueen saneerausta jatketaan.

"Päiväkodin polku"- nimisen hankkeen toteutusta jatketaan.

Korjausvelan vähentämiseksi liikenneväylien korjauksiin on varauduttu, jonka lisäksi katuvälisaneerauksia jatketaan.

KALUSTO	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Tulot	0	0	0
Menot			
Ruohonleikkuri	-15 000	0	0
Netto	-15 000	0	0

Uudelle päältä ajettavalle ruohonleikkurille on tarvetta.

VESIHUOLTOLAITOS	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Tulot	0	0	0
Menot			
Vesilaitos	-675 000	-530 000	-540 000
Viemärlaitos	-30 000	-30 000	0
Vesihuoltolaitos yhteensä	-705 000	-560 000	-540 000
Netto	-705 000	-560 000	-540 000

Kanteenmaan – alavesisäiliön välisen talousveden runkolinjan rakentaminen aloitetaan vuonna 2024.

Talous- ja viemäri-vesiverkostojen korjauksiin on varauduttu.

INVESTOINNIT YHTEENSÄ	TA 2023	TS 2024	TS 2025
Investointitulot	0	0	0
Investointimenot	-1 310 000	-1 580 000	-1 495 000
Investoinnit netto	-1 310 000	-1 580 000	-1 495 000

9. Rahoitusosa

Toiminnan rahoitusta tilikauden aikana tarkastellaan rahoituslaskelman ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Rahoitusosassa esitetään toiminnan, investointien ja rahoituksen rahavirrat. Laskelmassa osoitetaan, kuinka paljon tulorahoituksen lisäksi tarvitaan pääomarahoitusta investointeihin ja lainanlyhennyksiin ja miten rahoitustarve katetaan. Laskelma näyttää budjetoitujen rahavirtojen kokonaisvaikutuksen kunnan maksuvalmiuteen.

RAHOITUSLASKELMA 2022 - 2026					
	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	1 900 380	1 541 600	-36 950	194 900	384 000
Satunnaiset erät					
Tulorahoituksen korjauserät					
	1 900 380	1 541 600	-36 950	194 900	384 000
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-1 828 349	-1 042 500	-1 310 000	-1 580 000	-1 495 000
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0	0	0	0	0
Pysyvien vast. hyöd. luovutustulot	14 000	50 000	0	0	0
	-1 814 349	-992 500	-1 310 000	-1 580 000	-1 495 000
Toiminnan ja investointien rahavirta	86 032	549 100	-1 346 950	-1 385 100	-1 111 000
Rahoituksen rahavirta					
Antolainauksen muutokset					
Muut saamiset muilta	0				
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys				600 000	1 450 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-400 000	-400 000	-400 000	-400 000	-400 000
Lyhytaikaisten lainojen muutos					
	-400 000	-400 000	-400 000	200 000	1 050 000
Oman pääoman muutokset					
Muut maksuvalmiuden muutokset	56 347	50 000	50 000	50 000	50 000
Rahoituksen rahavirta	-343 653	-350 000	-350 000	250 000	1 100 000
Rahavarojen muutos	-257 622	199 100	-1 696 950	-1 135 100	-11 000

Rahoituslaskelman tunnusluvut	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta	86 032	549 100	-1 311 950	-1 385 100	-1 111 000
Investointien tulorahoitus, %	104	148	-3	12	26
Laskennallinen lainanhoitokate	4,4	3,3	0,2	0,6	1,0
Maksuvalmius					
Kassavarat 31.12., 1000 e	2 673	2 872	1 210	25	14
Kassastamaksut, 1000 e	20 089	8 449	8 664	8 362	8 385
Kassan riittävyys, pv	49	124	51	1	1

Investointien tulorahoitus, %

= 100 * vuosikate / (investointien omahankintameno + antolainojen nettolisäys + lainanlyhennykset)

Investointien tulorahoitusprosentti osoittaa vuosikatteen prosenttiosuuden investointien omahankintamenojen, antolainojen nettolisäyksen ja lainanlyhennyksien yhteismäärästä.

Lainanhoitokate

= (Vuosikate + Korkokulut) / (Korkokulut + lainanlyhennykset)

Lainanhoitokate kertoo kunnan tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Kunnan lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2, tyydyttävä, kun tunnusluku on 1-2 ja heikko, kun tunnusluvun arvo jää alle yhden.

Kassan riittävyys (pv)

= 365 pv * Rahavarat varainhoitovuoden lopussa / Kassasta maksut varainhoitovuonna

Kunnan maksuvalmiutta kuvataan kassan riittävyytenä päivissä. Tunnusluku ilmaisee, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa kunnan rahavaroilla. Riittävänä tavoitearvona voidaan pitää 14-30 päivän kassan riittävyyttä.

Talousarviolainat

Vuosina 2018 ja 2019 kunnan lainakanta lisääntyi merkittävästi, koska kunnassa toteutettiin isot rakennushankkeet - uusi koulu ja päiväkotia. Koulua varten nostettiin lainaa 5,4 milj. euroa ja päiväkotia varten 2,6 milj. euroa.

TALOUSARVIOLAINAT	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Lainan määrä 31.12.	6 865 000	6 465 000	6 065 000	6 265 000	7 315 000
Lainat euroa/asukas	2 563	2 394	2 322	2 399	2 801

Lainakanta tulee lisääntymään talousarvio- ja taloussuunnitelmavuosina.

Lainaehtojen mukaan uudisrakennuksia varten otettujen lainojen lyhennykset on jaettu 20 vuodelle, mutta koko jäljellä oleva laina eräänny maksettavaksi 10 vuoden kuluttua lainan nostamisesta. Lainojen lyhennykset ovat vuosittain 400.000 euroa.

Talousarviovuoden lopussa lainaa arvioidaan olevan 2.322 euroa/asukas. Kunnissa oli 31.12.2022 lainaa keskimäärin 3.377 euroa/asukas ja Pirkanmaan kunnissa 3.394 euroa/asukas.

10. Vesihuoltolaitoksen taseyksikkö

Maankäyttö- ja rakennuslaki sekä vesihuoltolaki on uudistettu 1.9.2014 alkaen. Lakimuutosten tavoitteena on parantaa vesihuoltolaitoksen toiminnan ja talouden läpinäkyvyyttä. Vesihuoltolaitos on ollut laskennallisesti eriytetty 1.1.2002 alkaen. Vesihuoltolaki edellyttää vesihuollon kirjanpidon eriyttämistä ja Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston lausunnon mukaan laskennallinen eriytys ei riitä. Tästä syystä kunnassa on tehty päätös vesihuoltolaitoksen muuttamisesta taseyksiköksi.

Vesihuoltolaitoksen toiminta-alue vahvistetaan vuoden 2024 aikana. Toiminta-alue on edellisen kerran päätetty vuonna 2011.

Vesihuoltolaitoksen taseyksiköstä esitetään tuloslaskelma, investointiosa ja rahoituslaskelma. Taseyksikön talousarviossa sovelletaan nettobudjetointia, sitovia erä valtuustoon nähden ovat tilikauden tulos sekä mahdolliset tilinpäätössiirrot. Huleveden viemärointi ei sisälly vesihuoltolaitoksen toimintaan, vaan se on siirretty katurakentamiseen.

Kunnan vesihuoltolaitos tuottaa tällä hetkellä kokoonsa nähden huomattavaa negatiivista tulosta. Suhteessa ylläpito-, saneeraus- ja uudiskustannuksiin nykyiset käyttö- ja perusmaksut eivät kata kunnalle syntyviä menoja. Sweco:n toteuttamassa taloussuunnitelmassa ilmenee, että vesilaitoksen käyttäjiltä saadut maksut suhteessa toteutuviin kustannuksiin ovat suhteessa 10/90. Vesihuoltolain mukaan maksujen tulisi olla sellaiset, että pitkällä aikavälillä ne kattavat syntyneet kustannukset. Myös Vesilaitosyhdistys esittää, että kustannusten jakosuhte tulisi olla 50/50.

VESIHUOLTOLAITOKSEN TULOSLASKELMA (ulkoinen)					
	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Liikevaihto	361 668	308 300	322 500	322 500	322 500
Liiketoiminnan muut tuotot	651	450	450	400	400
Tulot yhteensä	362 320	308 750	322 950	322 900	322 900
Materiaalit ja palvelut	-341 132	-320 950	-353 500	-352 300	-347 800
Henkilöstökulut	-138 307	-126 300	-118 800	-116 500	-116 500
Menot yhteensä	-479 439	-447 250	-472 300	-468 800	-464 300
Poistot	-175 311	-299 200	-319 300	-286 100	-256 900
Liiketoiminnan muut kulut	-4 058	-2 900	-4 750	-4 700	-4 700
Liikelylijäämä/-alijäämä	-296 489	-440 600	-473 400	-436 700	-403 000
Korvaus jäännöspääomasta/ Peruspääomasta	0	0	0	0	0
Ylijäämä/-alijäämä ennen varauksia	-296 489	-440 600	-473 400	-436 700	-403 000
Poistoeron muutos	23 074	18 450	13 450	12 100	10 900
Tilikauden yli/-alijäämä	-273 415	-422 150	-459 950	-424 600	-392 100

Sitovat erät	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Varsinainen toiminta					
Liikelylijäämä (+) tai -alijäämä (-)	-296 489	-440 600	-473 400	-436 700	-403 000
Poistot	175 311	299 200	319 300	286 100	256 900
Sitova tuloarvio	-121 177	-141 400	-154 100	-150 600	-146 100

VESIHUOLTOLAITOKSEN TULOSLASKELMA (ulkoiset ja sisäiset erät)					
	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Liikevaihto					
Vesimaksut, ulkoiset	361 668	308 300	322 500	322 500	322 500
Vesimaksut, sisäiset	33 212	27 550	16 900	16 900	16 900
	394 880	335 850	339 400	339 400	339 400
Liiketoiminnan muut tuotot					
Ulkoiset tulot	651	450	450	400	400
Sisäiset tulot	0	0	0	0	0
	651	450	450	400	400
Tulot yhteensä	395 531	336 300	339 850	339 800	339 800
Materiaalit ja palvelut					
Ulkoiset menot	-341 132	-320 950	-353 500	-352 300	-347 800
Sisäiset menot	-56 947	-61 800	-75 350	-75 500	-75 500
	-398 079	-382 750	-428 850	-427 800	-423 300
Henkilöstömenot	-138 307	-126 300	-118 800	-116 500	-116 500
Poistot	-175 311	-299 200	-319 300	-286 100	-256 900
Liiketoiminnan muut kulut					
Ulkoiset menot	-4 058	-2 900	-4 750	-4 700	-4 700
Sisäiset menot					
Poistoeron muutos	23 074	18 450	13 450	12 100	10 900
Menot yhteensä	-692 681	-792 700	-858 250	-823 000	-790 500
Liikelylijäämä	-297 150	-456 400	-518 400	-483 200	-450 700
Rahoitustulot ja -menot	0	0	0	0	0
Korkomenot	0	0	0	0	0
Korvaus jäännöspääomasta/	0	0	0	0	0
Peruspääomasta	0	0	0	0	0
Tilikauden yli-/alijäämä	-297 150	-456 400	-518 400	-483 200	-450 700

Sitovat erät	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Varsinainen toiminta					
Liikelylijäämä (+) tai -alijäämä (-)	-297 150	-456 400	-518 400	-483 200	-450 700
Poistot	175 311	299 200	319 300	286 100	256 900
Sitova tuloarvio	-121 839	-157 200	-199 100	-197 100	-193 800
Rahoituserät					
Rahoitusmenot	0	0	0	0	0
Korvaus jäännöspääomasta	0	0	0	0	0

Vesihuollon investoinnit on selvitetty investointiosassa.

VESIHUOLTOLAITOKSEN RAHOITUSLASKELMA 2022 - 2026					
	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
Toiminnan rahavirta					
Liikelylijäämä/-alijäämä	-320 224	-456 400	-518 400	-483 200	-450 700
Poistot	175 311	299 200	319 300	286 100	256 900
Satunnaiset erät					
Tulorahoituksen korjauuserät	23 735	34 250	58 450	58 600	58 600
	-121 177	-122 950	-140 650	-138 500	-135 200
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-1 509 113	-427 000	-705 000	-560 000	-540 000
Rahoitusosuudet investointimenoihin					
Pysyvien vast. hyöd. luovutustulot					
	-1 509 113	-427 000	-705 000	-560 000	-540 000
Toiminnan ja investointien rahavirta	-1 630 291	-549 950	-845 650	-698 500	-675 200
Rahoituksen rahavirta					
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys					
Pitkäaikaisten lainojen vähennys					
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-197 331	549 950	845 650	698 500	675 200
	-197 331	549 950	845 650	698 500	675 200
Oman pääoman muutokset					
Muut maksuvalmiuden muutokset					
Rahoituksen rahavirta	-1 827 621	0	0	0	0
Rahavarojen muutos	-1 827 621	0	0	0	0